

Dilan Alabay, Henna Hyvönen, Naoko Nousiainen

Kielivähemmistöisten lasten digitaalisen median käyttö

Mediakasvatusopas pienten lasten vanhemmille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö

04.11.2024

Tiivistelmä

Tekijä:	Dilan Alabay, Henna Hyvönen, Naako Nousiainen
Otsikko:	Kielivähemmistöisten lasten digitaalisen median käyttö
Sivumäärä:	37 sivua + 2 liitettä
Aika:	4.11.2024
Tutkinto:	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma ja varhaiskasvatuksen polku
Ohjaaja(t):	Yliopettaja Jyrki Konkka Lehtori Taina Valkeapää

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella mediakasvatusopas, joka tukee alle 6-vuotiaiden lasten vanhempia turvallisen median käytössä. Tuloksena syntynyt opas sisältää tietoa ja antaa vinkkejä turvalliseen mediankäyttöön.

Työelämäkumppani on Irakin Naisten yhdistys, jossa huomattiin tarve vanhempien mediakasvatustaitojen tukemiseen.

Teoreettisena viitekehyksenä opinnäytetyössä ovat tutkimukset lapsen kielellisestä kehityksestä, lapsen vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymisestä sekä tutkimukset mediakäytön vaikutuksista lapsiin. Pohdimme näiden teorioiden kautta sitä mitä hyötyä sekä haittaa medialaitteiden käytöllä voi olla lapsen kehitykselle. Peilaamme näitä teoriakäsitteitä lastensuojelulakiin (417/2007) sekä varhaiskasvatussuunnitelmaan, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen sosionomin työtä.

Oppaassa esitellään mediakäytön hyötyjä, sekä liiallisen käytön vaikutuksia lapsen kehitykseen. Opas tarjoaa tiedon tämänhetkisistä ikärajoituksista, sekä turvallisesta mediankäytöstä. Opas haastaa vanhempia miettimään lapsen mediankäyttöä ja tarjoaa heille ideoita yhteisiin mediahetkiin. Lopuksi opas muistuttaa vanhempaa lapsuuden ai-
nutlaatuisuudesta ja rohkaisee vanhempia tarjoamaan monipuolisen lapsuuden, jossa lasta suojataan liiallisen mediankäytön haitoilta. Käytimme selkokieltä ja työelämäkumppanin avulla opas käännettiin asiakaskunnan kielitarpeiden mukaan.

Kielivähemmistöperheille ei löydy median käyttöopasta omalla äidinkielellä, tai ne ovat isoja kokonaisuuksia. Työelämäkumppanin puolelta saimme hyvää palautetta oppaan sisällöstä. Työntekijät pitivät hyvänä herätellä perheitä ajattelemaan omaa mediankäyttöä sekä myös sitä, että annoimme tietoa perheille mediankäytön hyödyistä sekä haitoista.

Jatkosuunnitelmana olisi seurata miten opas tulee käyttöön työelämäkumppanin kanssa. Oppaan tiimoilta voisi myös työelämäkumppanin tiloissa mahdollisesti pitää jonkinlaista infotilaisuutta aiheeseen liittyen. Varhaiskasvatuksessa opasta voisi käyttää vanhempien kanssa käytävään yhteistyöhön tiedon tuottajana ja keskustelun tukena perheiden kanssa. Oppaan voi kääntää useammalle kielelle asiakaskunnan tarpeiden mukaan.

Avainsanat: Digitaalinen media, kielivähemmistö, kielivähemmistöperheet, vuorovaikutus, kielellinen kehitys, mediakasvatus, monilukutaito

---

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author: Dilan Alabay, Henna Hyvönen, Naoko Nousiainen
Title: Digital media usage of language minority children
Number of Pages: 37 pages + 2 appendices
Date: 4th November 2024

Degree: Bachelor of Social Services
Degree Programme: Degree programme in Social Services and Early Childhood Education
Instructor(s): Jyrki Konkka, Principal Lecturer
Taina Valkeapää, Senior Lecturer

The purpose of this functional thesis is to provide information, understanding, and tips for the safe use of media to parents of children under the age of 6. The topic was chosen in collaboration with our working life partner and was narrowed down based on the age group of the clients of our partner.

The theoretical framework of our thesis consists of language development, interaction and media education. Through these theories, the benefits and drawbacks of using media devices on a child's development were considered. We examined the socio-pedagogical perspective through language development and interaction and reflected them upon the Child Welfare Act and Early Childhood Education Curriculum, that set the guidelines for social services professionals in early childhood education and care.

The guide is visually appealing to attract the clientele's interest. We used basic Finnish language and translated it according to the needs of the working life partner. The guide starts by advising the parents what media is, what it includes and what they should be aware of their children's media usage. The guide lists the benefits of media usage, and the possible harms that excessive usage has on the child's development. The guide provides information about the current age limits, and safe media usage. The guide challenges the parents to think about their children's media usage and offers them ideas to experiment together. In addition, the guide reminds the parents of the uniqueness of childhood and encourages them to offer their child a versatile childhood, that protects the child from the possible harms of excessive media usage.

The feedback from our working life partner was positive. The employees found it useful how we spoke frankly to the families and let them reflect on their own media use and underlying reasons to it. Next, our working life partner and their clientele need to decide how to use the guide and what will follow. Additionally, the media guide can be published on the working life partner's website.

Keywords: digital media, language minority, language minority families, interaction, language development, media education, multiliteracy

---

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työelämänkumppani ja tarve	2
3	Kasvatukselliset näkökulmat	3
3.1	Varhaiskasvatusympäristö	4
3.2	Sosiaalipedagoginen näkökulma	8
3.3	Sosionomi kasvattajana	9
3.4	Lastensuojelulaki	11
3.5	Mediakasvatus	12
3.6	Monilukutaito	13
4	Kehitykselliset näkökulmat	15
4.1	Vuorovaikutus	15
4.2	Kielellinen kehitys	16
5	Median käyttö	17
5.1	Mitä media on?	18
5.2	Turvallinen mediankäyttö	19
5.3	Ruutuaika	19
6	Mediankäytön vaikutukset	20
6.1	Mediankäytön hyödyt	20
6.2	Mediankäytön haitat	21
7	Kehittämistehtävä	23
7.1	Tavoitteet ja tarkoitus	23
7.2	Kohderyhmä	24
7.3	Menetelmät	24
7.4	Sisältö ja rakenne	25
7.5	Käytännön toteutus	27
8	Arviointi	27
9	Pohdinta	29
	Lähteet	33

Liitteet

Liite 1. Median käyttöopas, selkosuomi

Liite 2. Median käyttöopas, käännetty

1 Johdanto

Median käyttö on nykypäivänä yleistynyt ja monipuolistunut nopeasti. Lähes jokaiselta oletetaan löytyvän medialaitteita, ja niitä näkee yhä nuoremmilla. Tämä opinnäytetyö perehtyy median maailmaan 0–6-vuotiaiden kielivähemmistöisten lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta. Kielivähemmistöllä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä työelämäkumppanin Irakin naisten yhdistyksen (INY ry 2024) asiakasperheitä, joiden kotikieli on Irakin arabia.

Yhteiskunnassa on esillä ilmiö, jossa lasten älylaitteiden käyttö huolestuttaa, mutta toisaalta nähdään myös laitteiden tarpeellisuus nykypäivän ja tulevaisuuden osaamista ajatellen. Tässä opinnäytetyössä käytetään sanoja media-laite ja digitaalinen media-laite kuvailemaan tabletteja, televisiota ja älypuhelimia. Sanalla digitaalinen kuvataan kaikkea, mitä älylaitteella voi tehdä. Digitaalinen media sanaa käytetään kuvaamaan YouTube videoita, lastenohjelmia sekä pelejä ja sovelluksia.

Idea opinnäytetyöhön sai alkunsa harjoittelussa Irakin naisten yhdistyksessä, jossa yksi opiskelija toimi maahanmuuttajaperheiden kanssa läheisessä vuorovaikutuksessa. Harjoittelun aikana opiskelija sekä ohjaaja huomioivat, että vanhemmat antoivat pienille lapsille (0–5 v) muun muassa puhelimen tilanteissa, jossa vuorovaikutus ja vanhemman läsnäolo olisi ollut parempi vaihtoehto digitaaliselle medialaitteelle. Näistä havainnoista heräsi työelämäkumppanin kanssa ajatus siitä, että onko kielivähemmistöllä tarpeeksi tietoa mediankäytön vaikutuksista lapsen kehitykseen. Opinnäytetyömme ja oppaan tarkoituksena on tarjota kielivähemmistövanhemmille selkeät ohjeet siitä, miten digitaalista mediaa käytetään turvallisesti, mitä on laadukas media sekä mitä vaikutuksia eksessiivisellä käytöllä mahdollisesti on. Opas toimii myös rohkaisijana median hyödyntämiseen kasvatuksen ja vuorovaikutuksen tukena.

Varhaiskasvatuksessa sosionomi voi käyttää opastamme esimerkiksi perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Opinnäytetyömme ja mediakasvatusopas antaa perheille sekä varhaiskasvatuksen työntekijöille vinkkejä siitä, miten käyttää digitaalista media-laitetta lapsen kanssa niin, että se tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuksessa työskentelevän sosionomin on ymmärrettävä media-laitteen käytön haittoja ja hyötyjä sekä tunnistettava lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä seikkoja, joita digitaalisen median käytöstä voi tulla.

Olemme valinneet teoriaperustaksi kielellisen kehityksen, jotta ymmärrämme ammattilaisen näkökulmasta, miten lapsen kieli kehittyy ja millainen vaikutus vuorovaikutuksella on lapsen kehitykseen. Pohdimme teoratiedon kautta, kuinka tärkeää on olla läsnä ja vuorovaikutuksessa yhdessä lapsen kanssa. Otamme opinnäytetyössämme lapsen ikä- ja kehitystason huomioon ja avaamme varhaiskasvatuksen sosionomin roolia mediakasvattajana. Pohdimme kuinka opinnäytetyömme ja opas soveltuu varhaiskasvatuksen ympäristöön.

Kielivähemmistöperheillä on erityisen tuen tarpeita kielellisesti sekä osittain kulttuurierosta johtuvien haasteiden vuoksi. Osa heistä kokee myös yksinäisyyttä ja heillä ei välttämättä ole tukihenkilöitä tai kavereita, joilta saada tietoa. Ainoa perheen ulkopuolinen verkosto voi olla viranomaiset. (Turtiainen & Hiitola 2015: 24.)

2 Työelämäkumppani ja tarve

Irakin naisten yhdistys (jatkossa INY) työllään edistää ja tukee naisten asemaa perheessä sekä yhteiskunnassa. INY:llä on tärkeä rooli naisten kouluttautumisessa ja työllistymisessä. Hankkeiden avulla INY kohdentaa toimintansa tarkemmin. Työelämäkumppanin toiminta toteutuu viikoittaisilla vertaistuellisilla ryhmillä, joissa keskustellaan ennalta sovituista aiheista. Palvelua tarjotaan miehille ja naisille omalla äidinkielellä. Myös yksilöohjaus on mahdollista sitä tarvitseville. INY järjestää lastenhoitoa, jotta vanhemmat pystyvät osallistumaan INY:n toimintaan. INY voi pitää infotilaisuuksia myös tapahtumissa tai oppilaitoksissa asetetun teeman mukaan.

INY:n eri hankkeiden tavoitteena on edistää perheiden hyvinvointia tietoisuuden lisäämisellä tasa-arvosta, naisten oikeuksista sekä ohjaamalla ja tukemalla palvelun piiriin. INY:llä toimintaa voidaan toteuttaa omakielisesti (arabia, kurdisorani ja farsi) sekä selkosuomenkielellä. INY:llä on tarkoituksena hankkeidensa avulla täydentää jo olemassa väkivallan vastaisia järjestötoimintoja.

INY:n tiloissa toimii Turvallisemman Tilan Periaatteet, jonka avulla INY pyrkii luomaan ja ylläpitämään kunnioittavan ja turvallisen ympäristön. Tällaisella periaatteella on tarkoituksena varmistaa, että osallistujat voivat kokea oppivansa, jakaa, kasvaa ja osallistua sekä tuntea kunnioitusta, arvokkuutta ja turvallisuutta. INY huomioi Turvallisemman Tilan Periaatteissaan, että osallistujilla on erilaisia kokemuksia sekä elämäntilanteita.

INY:n asiakkailla on usein pieniä lapsia, jotka eivät ole vielä varhaiskasvatuksessa. Lasten ensikosketus hoitoon voikin tapahtua kielikurssin aikana, jolloin opiskelija hoi-vaa häntä lastenhoituhuoneessa. Perheistä moni vasta harjoittelee suomen kieltä, eikä mahdollinen yhteistyö päiväkodin ja muiden tahojen kanssa välttämättä ole niin suju-vaa. Näin ollen on luonnollista, että tieto mediankäytön hyödyistä ja haitoista jää saa-matta, koska sitä tarjoavaa tahoja ei ole. Siksi oppaamme on tärkeä tiedon lisääjä kieli-vähemmistöperheille.

Opinnäytetyömme aihe on tarpeellinen, sillä kielivähemmistöperheille tarkoitettuja me-diakasvatusoppaita on vaikea saada perheen omalla äidinkielellä. Mediakasvatukselli-set oppaat ovat saatavilla netistä, mutta ne ovat useimmiten isoja kokonaisuuksia ja nii-den kielivaihtoehdot ovat vain suomi, ruotsi ja englantia. Löytäminen voi olla myös vai-keaa, jos ei tiedä mitä ja mistä etsiä. Siksi omalla äidinkielellä tehty opas auttaa per-heitä ymmärtämään median käytön hyötyjä ja riskejä. Oppaan suomenkielistä versiota pystyy käyttämään henkilö, jonka suomen kielen taito riittää arjen tilanteisiin. Oppaan Irakin arabian kielelle käännettyä versiota pystyy käyttämään henkilö, joka osaa kieltä. Koska arabiankielisiä ohjeita lasten mediankäytöstä on vaikeaa löytää, ohjaamme op-paan avulla perheitä suomenkielisille internet- sivuille, kuten Mannerheimin lastensuo-jeluliitto. Näin työelämäkumppanin asiakasperheet löytävät sivustoille, josta löytyy oi-keaa ja relevanttia tietoa.

3 Kasvatukselliset näkökulmat

Arvola Outi (2021: 15–16) kirjoittaa, että Suomessa varhaiskasvatus määrittyy lapsen elämässä tapahtuvaksi, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti tapahtu-vaksi vuorovaikutukselliseksi kasvatustoiminnaksi. Sen tavoitteena on luoda oppimista tukeva, terveellinen ja turvallinen ympäristö. Varhaiskasvatusympäristö on tärkeä lap-sen kehittymisen ja oppimisen kannalta. Sen onkin ajateltu olevan pohjan muodostava tekijä lapsen kaikelle myöhemmälle kehitymiselle. Varhaiskasvatus koostuu kasvatuk-sen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudesta, jossa pedagogiikka korostuu. (Arvola 2021: 15–16.)

Uusi varhaiskasvatuslaki (580/2018) astui voimaan vuonna 2018. Sen jälkeen astui voi-maan myös uudet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen pe-rusteet, jotka vastaavat uutta varhaiskasvatuslakia. Nämä luovat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen paikalliset- ja lapsikohtaiset ehdot.

3.1 Varhaiskasvatusympäristö

Eerola-Pennanen Paula, Vuorisalo Mari ja Raittila Raija (2022: luku 1, johdatus varhaiskasvatukseen) teoksessaan kertovat varhaiskasvatukseen asetettavien tavoitteiden varhaiskasvatuksessa tehtävälle pedagogikalle. Varhaiskasvatussuunnitelman (Opetushallitus 2022) on tarkoituksenaan tukea, ohjata ja edustaa laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (Opetushallitus 2022) puhutaan laaja-alaisesta osaamisesta. Koivula Merja, Siippainen Anna ja Eerola-Pennanen Paula (2022: johdanto varhaiskasvatus valloittaa) korostavat myös kokonaisvaltaista sekä laaja-alaista oppimista. Tämän katsotaan perustuvan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon lähtökohdille. Laaja-alaisessa osaamisessa tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä. Näiden taitojen kehittyminen auttaa lasten kasvua yksilöinä sekä yhteisön jäseninä. Kyseisten taitojen katsotaan kehittyvän läpi elämän.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa on jaettu laaja-alainen osaaminen kuuteen toisiinsa liittyviin osa-alueisiin. Näitä ovat: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, digitaalinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Opetushallitus 2022: 26.)

Ajattelun ja oppimisen taitojen katsotaan kehittyvän vuorovaikutuksessa ihmisten sekä ympäristön kanssa. Lapsen saamat kokemukset vuorovaikutuksesta ympäristön ja ihmisten kanssa edistävät ajattelun ja oppimisen kehittymistä sekä mielikuvituksen ja luovuuden käyttämistä. Leikki on lapselle tapa ottaa selvää ja tutustua ympäristöönsä sekä omaan itseensä. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen taitoja ikä ja kehitys huomioon ottaen sekä kannustetaan lasta ja iloitaan onnistumisista yhdessä. (Opetushallitus 2022: 26.) Samaa toteavat Mård-Miettinen Karita, Hansell Katri ja Kvist Maria (2023: 150) ympäristöjen varhaiskasvatuksessa tulisi tukea lapsen uteliaisuutta, aktiivisuutta, leikkiä sekä vuorovaikutusta. Leikkiympäristössä lapsen olisi tärkeää saada käyttää kaikkia aistejaan. Näin tapahtuakseen, lasten mielipiteet ja ajatukset voitaisiin ottaa jo suunnitteluvaiheessa huomioon.

Moninainen, sosiaalinen ympäristö kasvattaa lapsen taitoja kuunnella, ja ymmärtää (=reflektoida) erilaisia näkemyksiä, kuin myös omia asenteitaan. Vuorovaikutustaitojen katsotaan olevan tärkeä rooli identiteetin, toimintakyvyn sekä hyvinvoinnin kannalta. Varhaiskasvatuksessa toimiva vuorovaikutus edellyttää eri kulttuuritaustojen ymmärtämistä sekä heidän katsomuksellisen taustansa kunnioittamista. Varhaiskasvatuksessa tutustutaan kaikkiin lapsiin tasa-arvoisesti ja kunnioitetaan jokaista yksilöä. Myönteinen

kohtaaminen on avainasemassa, jotta lapsia voidaan ohjata hyviin tapoihin ja ystävällisyyteen muiden kanssa. Lasten sosiaalisia taitoja vahvistetaan ja yhdessä opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. (Opetushallitus 2022: 27.) Honko Mari ja Mustonen Sanna (2021: 28) olivat kyselyssään 2017 keränneet tietoa ja näkökulmia monikielisuuden kohtaamisesta ja kielitietoisista työskentelytavoista suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Tämän kyselyn myötä olivat Honko ja Mustonen (2021: 33–34) päätyneet myös varhaiskasvatuksen painopisteen olevan vuorovaikutteisissa arkipäiväntilanteissa, joissa aikuinen kohtaa lapsen ja sanoittaa tilanteita. Aikuinen myös havainnollistaa ympäristöä, reagoi lapsen puheeseen ja käyttää leikinomaisia menetelmiä kehittääkseen lapsen taitoja.

Pitkään lapsuutta on seurattu siitä näkökulmasta, että heistä tulee tulevaisuuden aikuisia. Nykyään kuitenkin on herännyt kiinnostus lasten toiminnan ja ajatuksien vaikutuksista heidän arkeensa. (Turja ja Vuorisalo 2022: luku 2 Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa.) Itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja harjoitellaan, jotta kestävä elämäntavan mukaiset valinnat tulisivat tutuiksi jo varhaislapsuudessa (Opetushallitus 2022: 28). Aktiivinen osallistuminen lapsuuteen ja arkeen ovat ajattelun ja oppimisen kannalta tärkeitä asioita, joita lapsen on hyvä saada kokea. Lapsen osallisuuden tukeminen auttaa lapsia vahvistamaan luottamusta ympäristöönsä (Turja ja Vuorisalo 2022: luku 2). Varhaiskasvatussuunnitelmassakin (Opetushallitus 2022: 28) kirjoitetaan, että kannustaminen ja auttaminen sitä pyytävälle kuuluvat varhaiskasvatuksen henkilökunnan toimintaan. Oppimisympäristön kautta ohjataan lasta toimimaan turvallisesti ja vastuullisesti. Olennaisena osana lapsen hyvinvointia kuuluu myös ravinnon, liikunnan ja levon saaminen sekä niistä keskusteleminen. Itsesäätely- ja tunnetaitoja harjoitellaan yhdessä turvallisen aikuisen kanssa. (Opetushallitus 2022: 28.)

Teknologia on vaikuttanut ihmisen oppimiseen jo pitkään (Jakonen & Siivonen & Jauni 2023: 224). Varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan digitaalinen osaaminen (Opetushallitus 2022: 28), jonka voidaan katsoa tarkoittavan monilukutaitoa, uutta lukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista. Tämä oppimisympäristönä on Jakonen Tepon ynnä muiden (2023: 226) mukaan vielä kuitenkin vähemmän tutkittu. Myös Pöntinen Susanna, Rätty-Záborszky Sinikka ja Kontkanen Sini (2023: 52) kirjoittavat, että digitaalinen osaaminen ei ole varhaiskasvatuksen ympäristössä itsestään selvä asia. Lähtökohdانا pedagogiselle digitaaliselle osaamiselle, voisi pitää digitaalisuuteen luotua myönteistä suhtautumista. Tämän tavoitteena olisi tukea lasta tulevaisuuden digikäyttäjäksi. Pöntinen ym. (2023: 52) kertovat tämän tarkoittavan esimerkiksi ideoiden toteuttamista yhdessä yksinkertaisia sovelluksia hyödyntämällä. Digitaalisuus voidaan ymmärtää yhtenä oppimisen välineenä (Pöntinen ym. 2023: 53) myös Jakonen ym.

(2023: 226) mainitsevat digitaalisen teknologian olleen yksi motivaatiota parantava ympäristö oppimisen suhteen.

Näin ollen lapset kasvavat digitaalisessa maailmassa ja nykyään digitalisaatio on jokapäiväistä perheissä. Tämän takia sitä on tärkeää harjoitella jo varhaislapsuudessa. Tällaista osaamista tarvitaan vuorovaikutuksessa yhteiskunnassa sekä ihmisten kanssa. Suurin osa palveluista löytyy digitaalisesti, joten kasvamista digitaaliseen yhteiskuntaan on hyvä harjoitella turvallisesti lapsena. Digitaalisia laitteita hyödynnetään arkisissa tilanteissa ja niillä voidaan tuottaa erilaisia tuotoksia yhdessä lasten kanssa. Digitaalisilla laitteilla voidaan saada myös lapsen ääni ja mielipide kuuluviin.

Sosiaalipedagogisessa työssä ollaan avoimia toisten mielipiteille. Kuunnellaan toisia sekä reflektoidaan omia asenteita ja ajatuksia. Näin pystytään tukemaan lapsen oppimista. (Nivala & Ryyänen 2019: Luku 6. Sosiaalipedagoginen työote.) Esimerkiksi digitaalisia laitteita voidaan käyttää kommunikaation apuvälineenä lasten kanssa, joilla on kielellistä viivästymää, eivätkä sen vuoksi pysty kommunikoimaan aikuisten tai muiden lasten kanssa. Parhaimmillaan medialaitteet voivat auttaa lasta. Digitaalisten laitteiden käytön harjoittelu turvallisen aikuisen kanssa edistää ajattelukykyä, monilukutaitoa sekä yhteistoiminnallisia taitoja. Laitteiden käytön harjoittelu onkin tärkeässä asemassa lapsen kehitystä ja taitoja ajatellen. (Opetushallitus 2022: 28.)

Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua elämäänsä vaikuttaviin asioihin; näin kertoo meille myös lastensuojelulaki (Lastensuojelulaki 417/2007 §5). Osallisuudesta ja sen toteutumisesta on myös mainittu varhaiskasvatuslaissa (540/2018 §3 ja §20). Viimeisen vuosikymmenen aikana osallisuutta käsitteenä on yhä laajemmin sovellettu koskemaan myös toimintaa lasten kanssa (Turja & Vuorisalo 2022:28). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan, jokaisen henkilöstöön kuuluvan tulisi kunnioittaa näitä periaatteita ja mahdollistaa niiden toteutuminen. Vahvistaakseen näitä taitoja lasta tulisi kunnioittaa ja kohdata arvostavasti sekä kuunnella heidän ajatuksiaan. Turja Leena ja Vuorisalo Mari (2022: 28) kirjoittavat osallisuuden toteutuvan sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa ja edellyttävän dialogista vastavuoroisuutta. Se on parhaimmassa tapauksessa lasten kanssa suunniteltua, toteutettua ja arvioitua toimintaa, jossa kaikki osapuolet ovat saaneet vaikuttaa yhdessäoloon. Osallisuuden mahdollistaminen kasvattaa lapsen itsearvioinnin (reflektoinnin) sekä ajattelun taitoja. (Turja & Vuorisalo 2022: 28.) Tällaiset taidot liittyvät varhaiskasvatussuunnitelmassa mainittuihin laajalajisiin osa-alueisiin kuten ajattelu ja oppiminen sekä vuorovaikutus ja ilmaisu. (Opetushallitus 2022: 22–29.)

Niin kuin huomaamme, varhaiskasvatuksen laaja-alaiset osa-alueet nivoutuvat yhteen muodostaen ison kokonaisuuden, josta jokainen osa-alue liittyy toiseen. Näiden erottelminen täysin irrallisiksi osa-alueiksi on mahdotonta.

Varhaiskasvatuksessa laaja-alaiselle osaamiselle pedagogista toimintaa ja sisältöä antaa oppimisen osa-alueet. Yksi osa-alueista on kielten rikas maailma, jonka tavoitteena on kehittää lasten kielellisiä taitoja ja valmiuksia. (Opetushallitus 2022: 44.) Mård-Miettinen ym. (2023: 149) kertovat artikkelissaan kielen olevan koko ajan läsnä varhaiskasvatuksessa. He painottavat henkilökunnan esimerkkinä toimimista lapsille sekä mahdollistamalla monipuolisia tilaisuuksia arjessa havainnoida ja käyttää kieliä. Näin henkilökunta toimii kielellisenä esimerkkinä lapsille. Mård-Miettinen ym. (2023: 147, 151) mainitsevat kielen oppimisen tapahtuvan päivittäin arkisissa tilanteissa. Yksi tukimuoto kielelliseen kehittymiseen apuna on kuvatuot, joiden avulla lapsi voi oma-aloitteisesti lähteä leikin avulla harjoittamaan kielen kehitystään. Kielen avulla lapsi on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Kielellinen kehittyminen on sidoksissa aktiiviseen ja vuorovaikuttavaan ympäristöön, joka tukee laaja-alaisen oppimisen osa-alueita, ajattelun ja opin. Jokaisen lapsen kielen kehitystä tuetaan yksilöllisesti lähtökohdat huomioon ottaen. (Opetushallitus 2022: 44.)

Ilmaisun monet muodot toimivat musiikin, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen tai keholisen ilmaisun myötä ja näin lapsia tutustutetaan kulttuuriperintöön sekä erilaisiin taiteenaloihin. Ilmaisun myötä ja näin lapsia tutustutetaan kulttuuriperintöön sekä erilaisiin taiteenaloihin. Ilmaisun myötä ja näin lapsia tutustutetaan kulttuuriperintöön sekä erilaisiin taiteenaloihin. Ilmaisun myötä ja näin lapsia tutustutetaan kulttuuriperintöön sekä erilaisiin taiteenaloihin. Ilmaisun myötä ja näin lapsia tutustutetaan kulttuuriperintöön sekä erilaisiin taiteenaloihin. Ilmaisun myötä ja näin lapsia tutustutetaan kulttuuriperintöön sekä erilaisiin taiteenaloihin. (Opetushallitus 2022: 46.)

Osa-alueena minä ja meidän yhteisömme kattaa elinpiirin kodin ulkopuolelta. Yhtenä näkökulmana mainitaan media. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää erilaista mediasisältöä, joka tukee lapsen kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua sekä ajattelua ja oppimista (Opetushallitus 2022: 48). Varhaiskasvatuksessa kasvatuksen ammattilaiset voivat osallistaa vanhempia kysymällä heiltä vinkkejä kuunnellakseen medialaitteella esimerkiksi perheen äidinkielellä olevia lastenlauluja. Kasvattaja voi huomioida ryhmän eri kulttuuritaustoja mediaa hyödyntämällä, esimerkiksi etsimällä tietoa ja katsoa kulttuuriin liittyviä kuvia.

Ympäristöön tutustuminen ja siellä toimiminen kuuluu myös varhaiskasvatukseen. Tähän sisältyy ympäristökasvatus ja teknologiakasvatus. Ympäristöjä voi hyödyntää eri

tavalla. Lähimetsässä ja luonnossa voi harjoitella akateemisia taitoja esimerkiksi luonnonmateriaaleilla. Leikki rikastuu, kun luonnossa käytetään mielikuvitusta valmiiden hahmojen sijaan. Digitaalisiin laitteisiin tutustuminen yhdessä lasten kanssa, kehittää lapsen kykyä käyttää moninaisesti erilaisia laitteita ja sovelluksia oppimismielessä sekä kehittää lapsen media- ja lähdekriittisyyttä. (Opetushallitus 2022: 51.)

Liikkumiseen kannustaminen ja positiivisten kokemusten lisääminen on yhtenä tavoitteena varhaiskasvatuksessa. Lapsi on luonnostaan aktiivinen fyysisesti, utelias ja koikeilunhaluinen. Aktiivisuus auttaa muun muassa terveen kehokuvan muodostumisessa ja itsetunnon kehittymisessä (Soini ja Sääkslahti 2022: 89). Varhaiskasvatuksessa on tärkeää tarjota omaehtoista aikaa leikkiä, liikkua sekä tutkia ja pohtia. Varhaiskasvatuksessa ulkoillaan vuodenajoista riippumatta. Kasvan, liikun ja kehityn osa-alueen tarkoituksena on taata lapselle mahdollisuus näihin kaikkiin. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen tulee tarjota varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti tasapainoista arkea, johon kuuluu leikit, ravinto, lepo ja liikunta. (Opetushallitus 2022: 52.) Liikuntaa voi harjoittaa mm. digitaalisia laitteita hyödyntäen. Medialaitteen voi ottaa mukaan metsään tai liikunta- ja jumppahetkille.

3.2 Sosiaalipedagoginen näkökulma

Opinnäytetyömme kiinnittää huomion sosionomin osaamisen ja tiedon lisäämisen lisäksi myös perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työmme antaa tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisille lapsen kielellisestä kehityksestä, vuorovaikutuksen vaikutuksesta lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä oppaan, jonka avulla voi perheiden kanssa keskustella tärkeästä aiheesta sekä antaa tietoa perheille mediankäytöstä lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta.

Sosiaalipedagogisessa työssä pyritään tukemaan ihmisten kasvua hyödyntämällä jokaisen työtteen ominaispiirrettä. Sosiaalipedagogisia työotteita ovat muun muassa dialoginen kohtaaminen, toimijuuden tukeminen, yhteisöllisyyden edistäminen sekä ajattelun ja toiminnan systeemisyys. Pedagogisuus tarkoittaa pyrkimystä kohti parempaa. Siihen kuuluu hyvinvoinnin tukeminen, kestävien elämäntapojen edistäminen, pahoinvoinnin ennaltaehkäisy ja lievittäminen sekä eriarvoisuuden näkyväksi tekeminen ja kyseenalaistaminen. (Nivala & Rynnänen 2024: 227—228.)

Sosiaalipedagogiikka painottaa tukea ja ohjausta kasvatustilanteissa. Mediankäytön oppaan avulla perheen sisäinen dialogi lisääntyisi, ja sen kautta voitaisiin tukea per-

heen toimijuutta sekä yhteisöllisyyttä, jossa vanhemmat tukevat ja ohjaavat lapsen oppimista. Mediakasvatuksella on varhaiskasvatuksessa oma paikkansa. Parhailaan mediankäyttö pedagogisin perustein ohjaa lasta muun muassa monilukutaidon oppimiseen sekä mediakriittiseen ajatteluun. Sosiaalipedagoginen työote muokkautuu aina silloisen tarpeen mukaan. Siihen vaikuttaa työntekijän osaaminen, asiakkaan tarpeet sekä asetetut tavoitteet. (Nivala & Ryyänen 2024: 228–248.)

Vanhempien näkökulmasta sosiaalipedagoginen työote korostaa heidän kasvuaan aktiivisina osapuolina lapsen kasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen sosionomi tukee vanhempia vanhemmuudessa. Tämä yhteistyö vahvistaa vanhemmuuden taitoja mikä auttaa vanhempia kasvamaan osana kasvatusprosessia. Tämä kasvatusprosessi yhteistyössä vahvistaa koko perheen hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on sosiaalipedagoginen vastuu päiväkodissa. Talentia (2022) on määritellyt varhaiskasvatuksessa sosionomin tehtäväksi toimia vanhemmuuden tukemisen asiantuntijana sekä kehittää tukemisen keinoja.

3.3 Sosionomi kasvattajana

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset pyrkivät luomaan pohjaa elinikäiselle oppimiselle, ja siksi pedagogiikka on tärkeää myös pienillä lapsilla. Lähtökohtana on, että kasvatusammattilaiset tuntevat koulutusjärjestelmän sekä keskeiset tavoitteet. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan varhaiskasvatuksen opettajien ja sosionomien, myös lastenhoitajien ja muun henkilöstön, suunnittelevan ja toteuttavan toimintaa yhdessä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan, jokainen lapsi tuo oman elämäkokemuksensa ryhmään, ja sen vaaliminen ja vahvistaminen ovat yksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten tehtävistä. Hyvään elämäkokemukseen liittyy vuorovaikutus- sekä kiintymyssuhteet, joita varhaiskasvatuksen henkilökunta kohtaamisien myötä vahvistaa ja turvaa. (Opetushallitus 2022: 20–22.)

Yksi sosiaalipedagogisen työotteen keskeisistä piirteistä on yhteisöllisyys. Ihminen kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa toisten kanssa, ja jokainen tuntee olevansa arvostettu ja hyväksytty osa ryhmää. Sosiaalipedagogista työotetta kutsutaan myös yhteisökasvatukseksi lähestymistavaksi. Yhteisökasvatus on kasvatusta, joka tapahtuu yhteisön sisällä ja hyödyntää yhteisöllisyyden voimaa. (Nivala & Ryyänen 2024: 243.) Sosiaalipedagogiset työotteet tukevat sekä päiväkodin lapsia että heidän vanhempiaan kasvamaan monin tavoin. Nummenmaa Anna Raija (2006) esittelee Uljensin (2005)

kasvatusteoriaa, joka kertoo, että ihmiseksi kasvaminen toteutuu kasvattajan ja kasvan yhteistoiminnan sekä kasvattajien keskinäisen yhteistoiminnan tuloksena. (Nummenmaa 2006: 21–22.)

Varhaiskasvatuksen sosionomi tekee työtä lasten ja perheiden kanssa. Dialoginen kohtaaminen keskusteluissa sekä yhteisöllisyyden tukeminen ovat yksi sosionomien työtehtäviä. Kohdatessaan perheitä kielimuuri voi vaikuttaa siihen, miten ymmärrys toisen puheesta voi jäädä vajanaiseksi. Antaessaan perheille tietoa, olisi tärkeää saada jokainen osapuoli ymmärtämään, mistä puhutaan. Tämä opinnäytetyö sekä mediakasvatusopas voi toimia tukena sosionomin työssä sekä tarjota tietoa vanhemmille.

Sosiaalipedagogisessa työssä painotetaan toimijuuden ja osallistumisen tukemista. Tällä tarkoitetaan karkeasti osallisuuden tukemista, voimaantumisen sekä voimaantumisen kokemusten saamista. Nivala Elina ja Ryyänen Sanna (2019: Luku 6. Sosiaalipedagoginen työote; Charfe & Gardner 2019: 9) kirjoittavat osallisuuden tarkoittavan ihmisten mahdollisuutta aktiivisesti osallistua häntä koskeviin asioihin. Charfe Lewis ja Gardner Ali (2019: 8–10) kirjoittavat sosiaalipedagogiikan tarkoittavan samaa. He kertovat, että sosiaalipedagoginen työote tukee ihmisiä sosiaalisen oppimisen taidosta oppimisesta. Työote auttaa ihmisiä saamaan itseluottamusta ja taitoja ratkaista ongelmia. Charfe ja Gardnerin mukaan tällainen aktiivinen osallistuminen ja oppimaan oppiminen koskee niin lapsia kuin aikuisiakin. Varhaiskasvatuksessa tämä merkitsee lapsen näkemistä yksilönä ryhmässä. Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä osallisuuden ja toimijuuden tukemista voidaan mahdollistaa vanhempien kanssa käytävällä dialogisella keskustelulla. Opinnäytetyömme opasta voi käyttää keskustelun tukena tai antamaan tietoa perheille nykyaikaisista ruutuajasta suosituksista sekä käytön hyödyistä ja haitoista.

Nivala (2024: 235–236) kertoo, dialogisessa kohtaamisessa olevan tärkeää se, miten kohdata lapsi. Lähtökohdat dialogiseen kohtaamiseen on avoimuus, tasavertaisuus sekä luottamus ja kunnioitus. Varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan muun muassa yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä moninaisuutta. Varhaiskasvatuksen ajatellaan rakentuvan moninaiselle arvopohjalle, joka muodostuu vuorovaikutuksessa lasten, huoltajien sekä henkilöstön kanssa. Lapsella oppimisen lähtökohtina ovat aiemmat kokemukset, osaaminen ja mielenkiinnon kohteet. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu arjen toiminnoissa läpi päivän. Varhaiskasvatuksessa lapsi saa vertaisryhmän tukea ja kokemuksia yhteisöön kuulumisesta, jotka ovat oppimisen ja osallisuuden lähtökohtia. Henkilöstöltä lapsen tulee saada tukea ja ohjausta yksilöllisesti ryhmässä. (Opetushallitus 2022: 24.)

Mediakasvatuksesta on mainittu varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022: 28 ja 44) monilukutaidon sekä digitaalisen osaamisen näkökulman kautta. Turvalliseen mediakäyttöön tarvitaan monilukutaitoa, jolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Mustola Marleenan ja Rissanen Mari-Jatan (2018: 314) mukaan, koulutetuilla varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ammattilaisilla on pedagogista erityisosaamista tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä. Lasten mediataitojen kehittämiseksi he voisivat käyttää osaamista enemmän varhaiskasvatuksen kentällä. Mediaa käyttäessä vanhemman on osattava olla kriittinen. Näin hän voi keskustella lapsensa kanssa nähdyistä mediasisällöistä. Tämän takia on tärkeää olla tietoinen siitä, mitä lapsi medialaitteellaan tekee.

3.4 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapselle oikeudet turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain keskiössä toimii lapsen etu. Laki tarkastelee lapsen elämää eri näkökulmista. Lapsen elämän tulisi edistää tasapainoista kehitystä, hyvinvointia ja pysyviä ihmissuhteita. Tarkastellaan lapsen elämää kokonaisuutena: tarjoaako pysyvät ihmissuhteet lapselle ymmärrystä, hellyyttä sekä ikä- ja kehitystasoista valvontaa ja huolenpitoa. Lapsen edun mukaista on myös hänen omia taipumuksiaan ja toiveitaan vastaava koulutus sekä turvallinen kasvuympäristö ja henkinen koskemattomuus. Lapsen edun mukaista on itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen sekä mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa. Lapsella on oikeus siihen, että hänen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen taustansa huomioidaan. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Kun pohditaan median käyttöä tarkastellen sen hyötyjä ja haittoja, tulee ottaa huomioon lapsen etu. Onko lapsen edun mukaista se, että hän käyttää laitetta, joka vaikuttaa vahingoittavasti hänen kehitykseensä ilman, että hän on siitä tietoinen? Mediankäyttö, jossa lapsi istuu laitteen ääressä tunteja yksin, riistää häneltä oikeuden myös hellyyteen ja hoivaan. Se riistää häneltä myös oikeuden luoda muihin ihmisiin merkityksellisiä suhteita sekä mahdollisuuden tutkia ympäristöään. Pahimmassa tapauksessa lapsi marginalisoituu jo nuorena iässä ja voi jäädä oman yhteisönsä ulkopuolelle. Lastensuojelulaki (417/2007) kiinnittää huomiota lapsen etuun ja siihen miten erilaiset vaihtoehdot sekä ratkaisut turvaavat lapselle kasvuympäristön, jossa lapsella on pysyviä ihmissuhteita sekä huolenpitoa.

3.5 Mediakasvatus

Mediakasvatus on taitoa ymmärtää ja käyttää mediaa järkevästi. Se auttaa meitä navigoimaan internetin vaatimuksissa ja jatkuvasti kehittyvässä yhteiskunnassa. Tämä tarkoittaa Grönholm Pauliinan (2018: 44) mukaan, että saamme valmiuksia erottaa luotettavan tiedon epäluotettavasta sekä käyttää erilaisia mediateknologioita ja ymmärrämme miten viestiä verkossa. Sintonen Sara (2018: 87) esittelee Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa raportin, minkä mukaan mediakasvatusta tarkastellaan neljästä eri näkökulmasta: 1. Ilmaisuuun keskittyvä, taidekasvatuksellinen, mediateknologian käyttöön keskittyvä. 2. Teknologiasvatuksellinen, mediateknologian käyttöön keskittyvä. 3. Mediavaikutuksiin painottuva yhteiskunnalliskriittinen näkökulma sekä 4. Suojelun näkökulma, jossa huomio keskittyy mediankäytön negatiivisiin vaikutuksiin. Pedagogista toimintaa suunniteltaessa, toteutuksessa sekä reflektoinnissa olisi hyvä huomioida nämä näkökulmat.

Monilukutaidon pedagogiikka korostaa monikulttuurisia kokemuksia ja kielitaitoa arvokkaina oppimisen voimavaroina. Se kannustaa muiden ihmisten kanssa toimimisen ja kohtaamisten kannalta uusien toimintatapojen löytämiseen. Mediakasvatus tukee monikulttuurisia lapsia ja nuoria yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Monimuotoinen mediakasvatus lisää myös muiden ihmisten kulttuurista sekä yhteiskunnallista ymmärrystä.

Jotta edellä mainitut asiat saavat mahdollisuuden onnistua, tarvitaan monikulttuurista dialogia osaksi mediakasvatusta. Kriittinen ja luova mediakasvatus auttaa laajentamaan lasten ja nuorten ajattelua monitasoisesti. Median maailmassa lapsi ei ole vain oman etnisyytensä edustaja vaan muutakin; median kuluttaja, tuottaja, osallistuja ja vaikuttaja. Ammatillaisen näkökulmasta on kuitenkin tärkeää muistaa, että jokainen lapsi kohdataan ensin yksilönä ja persoonana. Sitten vasta oman kulttuurinsa edustajana. (Grönholm 2018: 45.)

Oppimisen osa-alueista mediakasvatus on mainittu varhaiskasvatussuunnitelmassa (Opetushallitus 2022: 50). Varhaiskasvatuksen tulisi tukea lasta ilmaisemaan itseään sekä toimimaan aktiivisesti yhteisössä. Lasten kanssa harjoitellaan median tuottamista turvallisessa ympäristössä sekä tutustutaan sen eri muotoihin. Aikuisen kanssa yhdessä harjoitellaan mediakriittisyyttä keskustellen sisällöistä. Mediasta tulleita teemoja voidaan käyttää motivoimaan lasta harjoittelemaan tiettyjä taitoja tai käsitellä niitä esimerkiksi leikin tai draaman keinoin.

3.6 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoa sekä taitoa menetellä tekstien kanssa erilaisissa tilanteissa erilaisia asioita varten. Monilukutaito on kykyä hankkia, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoja eri muodoissa eri välineitä hyödyntäen (Luukka 2019: 34). Kuten aiemmin mainitsemme, opinnäytetyömme aihe sai ideansa siitä, kun iältään todella nuori lapsi sai käteensä medialaitteen. Tämän opinnäytetyön tuloksena syntynyt opas onkin median käyttöopas suunnattu nimenomaan vanhemmille.

Monilukutaito on tärkeää niin lapsella kuin kasvattajalla, jotta he voivat erottaa oikean tiedon väärästä sekä löytää itselleen hyödyllistä tietoa äärettömästä tiedon viidakosta (Sarén 2021: 42). Nykytilanne sekä suhteet mediankäyttöön muuttuvat tulevaisuudessa koko ajan. Erilaisten laitteiden kautta käyttäjä saa entistä enemmän ja helpommin sekä oikeaa että väärää tietoa älyominaisuuksien lisääntyessä medialaitteissa. Kasvattajan ja vanhempien tehtävänä on seurata ja tarvittaessa rajoitettava sekä omaa että lapsen mediankäyttöä.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa yhtenä laaja-alaisena osa-alueena on monilukutaito, jota katsotaan tarvittavan arjessa, vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa yhteiskunnallisesti. Monilukutaidon katsotaan olevan ympäröivän maailman ja vuorovaikutuksen keskeinen perustaito. Tämä liittyy vahvasti ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lapsen kanssa harjoitellaan ja häntä innostetaan käyttämään erilaisia käsitteitä ja tuottamaan sisältöä myös erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä. (Opetushallitus 2022: 28.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa monilukutaidon on kuvattu kulkevan laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden rinnalla. Siinä myös kerrotaan, että monilukutaito on erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoa. Monilukutaito on tärkeää lasten ja perheiden jokapäiväisessä elämässä, vuorovaikutustilanteissa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Pöntinen ym. (2023: 54) vahvistaa tätä monilukutaidon tärkeyttä. Hän kertoo sen liittyvän kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin, jotka harjaantuvat vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa. Monilukutaito tukee lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. (Opetushallitus 2022: 26–28.)

Monilukutaito tarkoittaa nähdyn asian tulkitsemista monin eri tavoin. Se kattaa erilaiset tekstit, hyödyntää useita aistikanavia ja medioita, sopii moniin sosiaalsiin tilanteisiin

sekä edellyttää monipuolisia taitoja. (Mustola & Koivula 2018: 315.) Se sisältää monenlaisia lukutaitoja kuten perinteisen-, numeerisen-, kriittisen-, kulttuurisen-, ja medialukutaidon, sekä kyvyn tulkita kuvia (Sintonen 2018: 15). Tekstit voivat esiintyä monissa eri muodoissa, kuten kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Monilukutaito on tiiviisti sidoksissa ajattelun ja oppimisen taitoihin. (Opetushallitus 2022: 28.)

Varhaiskasvatuksen ympäristössä monilukutaitoa voidaan lähteä tarkastelemaan esimerkiksi satukirjan avulla. Lapset aloittavat tutkimalla ensin kuvia kirjasta ja keskustelemalla mitä kuvitus kertoo juonesta, hahmosta ja toistuvista väreistä. Pienemmät lapset tutustuvat kirjan kuvitukseen aikuisen sanottamana. Lukemisen jälkeen aikuinen keskustele lapsen kanssa juonen kulusta ja tarinan mahdollisesta opetuksesta. Samalla he tutkivat hahmojen edustamia sukupuoliä, ikäryhmiä ja kulttuureja sekä heidän roolejaan suhteessa muihin tuttuihin tarinoin. Aikuisen lukiessa lapsille kirjaa ääneen, lapsia voi myös ohjata tarkastelemaan lukijan eläytymistä: miten äänenpainot ja eleet kuten hartioiden jännittäminen jännittävässä kohdassa, vahvistavat tarinan tunnelmaa ja luovat yhteisen tunnekokemuksen. (Mertala 2021.)

Monilukutaito ei tarkoita ainoastaan uusien taitojen, kuten teknologian käytön, vaan ennemminkin uuden toimintakulttuurin omaksumista. Siinä yksilö osallistuu erilaisiin epävirallisiin ja virallisiin verkostoihin sekä rakentaa niiden kautta identiteettiään, sosiaalisia suhteitaan ja kerää uutta tietoa. (Mustola & Koivula 2018: 318.) Monilukutaito tulisi ymmärtää osaamisen, toimijuuden, osallisuuden ja kulttuurisen sivistyksen näkökulmista. Se on välttämätöntä vuorovaikutuksen ymmärtämiseksi, suvaitsevaisuuden edistämiseksi ja kulttuurisen monimuotoisuuden tunnistamiseksi. (Sintonen 2018: 15–16.)

Monilukutaito edistää ja lisää lapsen turvallisuuden tunnetta. Toisaalta lapset altistuvat väärälle tiedolle ja heille sopimattomille materiaaleille. Siksi vanhempien ja ammattikasvattajien on tärkeää ottaa selvää sovellusten ja pelien suositusikärajoista sekä mainosvideoista. (Sarén 2021: 42.) Heiltä vaaditaan myös rohkeutta tutustua uusiin yhteisöllisiin tuottamisen muotoihin ja työkaluihin (Sintonen 2018: 17).

4 Kehitykselliset näkökulmat

4.1 Vuorovaikutus

Paavola Leila (2023: 22–33) kirjoittaa aikuisen toiminnan merkityksestä vuorovaikutuksen aloittajana ja ylläpitäjänä pienten lasten kanssa. Vuorovaikutustilanteet huoltajan ja vauvan välillä ovat keskeisiä kielellisen kehityksen edistymisen kannalta. Vauvan on tärkeää saada kokemuksia vuorovaikutteisesta ympäristöstä ja aikuisen tulee vastata vauvan toimintaan. Näin vauvalle kehittyy vähitellen tietoisuus omasta sekä toisten toiminnasta. (Paavola 2023: 22–23.) Tällaisessa kehityksessä vauvalle kehittyi keinoja ilmaista itseään, kun niitä harjoitellaan hänen kanssaan aktiivisesti vuorovaikutteisessa suhteessa. Paavola-Ruotsalainen Leila ja Rantalainen Katariina (2020: 17) tukevat tällaista tietoa vuorovaikutuksen tärkeydestä vauvan ja hoivaajan välillä. Vuorovaikutustaidot edistyvät vauvalla vain, jos hän pääsee aktiivisesti olemaan kanssakäymisissä muiden ihmisten kanssa. Tällaisissa tilanteissa oleellista on harjoitella itsensä ilmaisemista, mutta myös tärkeää on huomata miten ympäristö reagoi vauvan toimintaan.

Laakso Minna, Nylund Annette, Kautto Anna, Kanto Laura sekä Tolonen Anna-Kaisa (2021: 3) kirjoittavat yhteistoiminnan vaikutuksesta lapsen tasapainoiseen kehitykseen. Yhdessä toimiessa saamme ajattelumme erilaista näkökulmaa, enemmän kuin yksin toimimisen kautta. Yhdessä suunnittelemme asioita syvemmin sekä koemme enemmän erilaisia tunteita.

Lapsen kehityksessä tapahtuu isoja kasvuja ensimmäisten elinvuosien aikana. Aivojen otsalohko kypsyä ja samalla kehittyä lapsen sosiaalisen oppimisen ja sosiaalisen kyvykkyyden säätely. Otsalohkon kypsyminen vaikuttaa myös ihmisen kykyyn arvioida tekojensa seurauksia sekä hillitä käyttäytymistään. Koska pieni lapsi on riippuvainen huoltajastaan ja suhteestaan häneen, on lapsivanhempi vuorovaikutussuhde merkittävä tekijä lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. (Paavola-Ruotsalainen & Rantalainen 2020: 19.)

Vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä on todennäköisesti helpompaa kielellisesti kehittyneen lapsen kanssa, kirjoittaa Paavola artikkelissaan. Kielellisesti taitavan lapsen kanssa vuorovaikutus on responsiivisempaa ja dialogisempaa, kun taas viivästyneesti kielitaitoisen lapsen kanssa enemmän ohjailevaa. Todentakoon Paavolan mukaan, että vuorovaikutus varhaisessa lapsuudessa on yhteydessä lapsen kehitykseen. (Paavola 2023: 22–33.)

Jos lapsi käyttää digitaalista medialaitetta yksin, ei synny jaetun tarkkaavaisuuden tilanteita, eikä aikuinen pysty myöskään ohjaamaan lapsen tarkkaavaisuutta hyödylliseen suuntaan. Käyttäessään digitaalista mediaa, lapsi tarvitsee aikuisen selostusta, jotta hän kokisi median hyödyt puheenkehitykselle ja vuorovaikutukselle. Paavola (2023: 22–33) tukee artikkelillaan tällaista ajatusta. Lapsen kielellistä kehitystä vaikeuttaa se, jos hänen huomionsa kohdetta, käyttäytymistä tai tarkkaavuutta pyritään ohjaamaan toisaalle sen sijaan että vastattaisiin hänen tarpeeseensa olla vuorovaikutuksessa. Tämä ajatus tukee sitä, kuinka tärkeää on olla lapsen kanssa vuorovaikutuksessa suhteessa.

4.2 Kielellinen kehitys

Sikiö kuulee kohtuun puheesta sointuja ja melodiaa. Voidaan todeta, että jo ennen syntymää hän omaksuu jonkin tietyn kielen omakseen paremmin kuin sellaista mitä ei ole kuullut. Vastasyntynyt havainnoi ja käsittelee havaintojaan sosiaalisesta maailmasta lähtöisin. Vauva oppii, havaitsee ja muistaa. Vauvat oppivat nopeasti syyseuraussuhteita, kuten että jalan liikuttamisesta seuraa lelun heiluntaa yms. (Silvén 2006: 116.)

Silvén (2006: 116) kertoo, että jo vastasyntynyt jäljentää vanhemman kasvojen ilmeitä ja tunteita. Yksi mielenkiintoinen kyky vauvalla on matkia muun muassa toisen ihmisen huulten suipistelua. Vauva muuttaa oman suunsa liikkeeksi sellaiset, mitkä hän näkee toisella ihmisellä. Vuorovaikutusta siis tarvitaan, jotta puheen kehitys etenee. Paavola (2023: 22–33) kirjoittaa myös kielenkehityksen kehittyvän jo paljon ennen ensimmäisten sanojen tuottamista.

Puheen kehitys tarvitsee vuorovaikutteista suhdetta hoivaajaan. Jaettu tarkkaavaisuus, jolloin kaksi henkilöä kiinnittää huomionsa samaan asiaan, tukee lapsen kielellistä kehitystä hänen saadessaan vastauksia kommunikointiyrityksiinsä. Kehittyäkseen toimijaksi muiden ihmisten rinnalle, tarvitsee lapsi paljon toistuvaa harjoitusta sekä siihen tilaisuuksia. Vuorovaikutustilanteista lapsi ottaa mallia sanoille ja näin kielellinen kehitys karttuu. (Paavola-Ruotsalainen & Rantalainen 2020: 19–21.)

Näin ollen lasten puheenkehityksen sisäisimpinä vaikuttajina on hänen perheensä. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus antaa lapselle joko mahdollisuuksia tai haasteita myöhempää elämää ajatellen (Lahikainen & Mäki & Repo 2015: 24–25). Lapsen käyttämän median sisällöllä on suuri merkitys siinä, kuinka lapsen kieli-, puhe- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät (Niemitalo-Haapola & Ukkola 2022: 161–180). Esimerkiksi opetukselliset pelit ja ohjelmat voivat edistää lapsen taitoja, kun taas viihdytykselli-

set videot tms. ovat vain mukavaa ajanvietettä. Nykypäivänä on paljon hyödyllisiä sovelluksia, pelejä (esim. ekapeli) ja ohjelmia, joissa hahmot ”keskustelevat” katsojan kanssa (esim. Taavi-tiikerin naapurissa jne.) Myös interaktiivisia ohjelmia on saatavilla. Niissä katsoja ohjaa tarinankulkua kaukosäätimellä.

Pedagogisesta näkökulmasta olisi tärkeää keskittyä mediaan kokonaisuutena eikä niinkään yksittäisiin mediavälineisiin tai -sisältöihin. Varhaiskasvatuksessa on oleellista pohtia mediakasvatusta sen lähtökohdista. Salomaa Saara kertoo artikkelissaan (2024: 53) hänen määritelleen Mertala Pekan kanssa mediakasvatuksen varhaisvuosina olevan tavoitteellista toimintaa, johon osallistuu kasvattajat, kasvatettavat sekä mediakulttuuri. Tällöin kyse ei ole siis yksittäisestä opetuksesta mediakasvatukseen vaan kokonaisuudesta, johon sisältyy hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Salomaa (2024: 53) kertoo myös tavoitteena olevan varhaiskasvatuksessa medialukutaidon lisäämisen varhaiskasvatusikäisillä. Näin lapset saavat valmiuksia toimimaan median täyhteisessä maailmassa ja olemaan mediakriittisiä.

5 Median käyttö

Kutscher Martin L, on teoksessaan (2017: 12) maininnut digitalisaation räjähdysmäisestä noususta. Hän kertoo teknologian aiemmin olleen lähinnä televisiota, sähköposteja, videopelejä yms. Vuosien saatossa teknologia ja digitalisaatio on kasvanut kaiken vanhan teknologian päälle. Nykylapset ovatkin pienestä pitäen eläneet hyvin media-täyhteisessä maailmassa, ja media sekä digilaitteet ovat aina kuuluneet heidän elämänsä. Sen vuoksi he ovatkin rohkeita ja hyviä mediankäyttäjiä. Myös Mustola Marleena ja Koivula Merja (2022: Luku 20. Monilukutaito) kirjoittavat median käytön räjähdysmäisestä kasvusta.

Median käyttäminen on jokapäiväistä ja digitaalinen media kuuluu arkeen, vaikka mediailaitteita ei välttämättä käyttäisikään. Lasten arkeen media tulee hahmojen muodossa. Lapset mallintavat leikeissä näkemiään hahmoja ja niiden tekemisiä. Yleisimmät lastenohjelmat näkyvät lasten vaatetuksissa sekä hahmot roolileikeissä, kirjoissa, lehdissä ja piirustuksissa.

Valkonen Sadun (2018: 22) mukaan lasten ensimmäiset hetket median parissa ovat usein musiikin, lorujen ja tarinoiden kuuntelua. Usein myös kuvaohjelmien katselu alkaa jo vauvaiässä. Lasten digitaalisen median käyttö alkaa monesti jo taaperoiässä.

Kouluiän lähestyessä mediankäyttö lisääntyy ja monipuolistuu. Mediaa aletaan käyttämään yhdessä kavereiden kanssa. 0–6-vuotiaiden lasten mediankäytön on todettu keskittyvän lähinnä kuluttamiseen ja seuraamiseen, kun taas oman median tuottamisen ja hyödyntämisen on ikäluokassa kerrottu olevan harvinaisempaa. (Valkonen 2018: 22.)

Millaista siis on hyvä median käyttö, miten osallistaa lapsia siinä ja tuoda parhaat hyödyt esiin. Salomaa (2024: 50) pohtii tällaista kysymystä artikkelissaan. Esimerkiksi hyvällä median käytöllä voidaan tuoda lapsen ääntä esille tavalla, jolla ei välttämättä muuten ääni tule kuuleville.

Opinnäytetyössämme otamme huomioon lapsen kehitysvaiheet sekä ikäperustan. Nämä vaikuttavat mm. siihen minkälaista sisältöä lapsi voi katsoa käyttäessään digitaalista mediaa. Tärkeää on myös ottaa huomioon vanhempien rooli siinä, että he ovat tietoisia siitä mitä lapsi digitaalisella medially tekee ja mitä vaikutuksia sillä voi olla.

5.1 Mitä media on?

Mediaksi voidaan lukea kirjojen, sarjakuvien ja lehtien lisäksi kuvaohjelmia, internettiä, digitaalisia pelejä, kännykkää, radiota ja musiikkia (Mustola & Rissanen 2018: 308). Niistä lasten keskuudessa yleistyneet mediaryhmät ovat internetpalveluiden käyttö ja digitaaliset pelit (Noppiari 2014: 5).

Perinteinen eli ei-digitaalinen media, sisältää useita viestintäteknologioita, joista osa on ollut olemassa satoja vuosia. Sanomalehdet, aikakauslehdet, kirjat ja muut painotuotteet olivat perinteisen median ensimmäisiä muotoja. Toisin kuin perinteinen media, digitaalinen media välitetään digitaalisena datana. Nykyaikana suurin osa digitaalisesta mediasta kuuluu ääni-, video-, sosiaalisen median ja uutisten kategorioihin. (Maryville University 2020; Niinistö & Ruhala & Henriksson & Pentikäinen 2006: 8.)

Media on oleellinen osa nyky maailmaa ja kuuluu joka tapauksessa lasten arkeen (Mustola & Rissanen 2018: 314). Se on heille myös luonteva osa elämää. Median rooli yhteiskunnassa on jakaa tietoa ja herättää keskustelua. Se tarjoaa tilaisuuden oppia erottamaan faktat fiktiosta sekä kehittää tiedonhakutaitoja ja tiedonhallintaa. (Niinistö ym. 2006: 10.) Media vaikuttaa tunteisiin, synnyttää niitä ja auttaa niiden käsittelyssä. Mediassa erityisen voimakasta on audiovisuaalinen sisältö, koska se yhdistää eri kerronnan osatekijät, kuten kuvan, äänen, tehosteet, valaistuksen, kielen ja symbolit. (Niinistö ym. 2006: 16–30.)

5.2 Turvallinen mediankäyttö

Ongelmat median käytössä eivät rajaudu vain lapsiin. Aikuisista yksi kolmasosa kertoo katsovansa puhelintaan ennen kuin he nousevat sängystä (Rosen 2012; Kutscher 2017: 75). Aikuinen onkin lapsen ensimmäinen mediankäytön esimerkki. Vanhemman on ymmärrettävä myös se, miksi hän haluaa, että lapsi käyttää mediaa.

Kutscher (2017: 76–78) teoksessaan kannustaa tarkastelemaan, onko digitaalisen median tarjoamisella lapselle tarkoitus saada omaa aikaa esimerkiksi levätäksään ja näin ollen olla parempi vanhempi? Haluaako vanhempi, että lapsi oppii jotain? Tärkeintä on, että vanhempi pitää huolen siitä, että mediankäyttö on ajallisesti ja laadullisesti rajattua. Tämän lisäksi lapsen kanssa keskustellaan, leikitään ja vietetään aikaa. Näin myöskään ei mediankäytöstä synny ongelmaa. Myös Lahikainen ym. (2015: 18–21) tukevat tätä ajatusta. Aikuisen on tärkeää ohjata medialaitteen käyttöä, sillä lapset eivät ole täysin kykeneviä arvioimaan toimintansa seurauksia. Lapset eivät aina ymmärrä, että viihtyisä hetki medialaitteen ääressä voi vaikuttaa haitallisesti uneen, keskittymiskykyyn, levollisuuteen ja ärtyneisyyteen (Lahikainen ym. 2015: 31–32; Paavonen 2006; 2011).

Vanhemmilla on usein sekalaisia tunteita lastensa mediankäyttöön liittyen. Toisaalta se valmistaa lasta tulevaisuutta varten, kun taas toisaalta sen huonot vaikutukset pelottavat (Kutscher 2017: 16). Yleinen kysymys onkin, kuinka löytää sopiva balanssi?

Irisvik Satu ja Utriainen Jenni (2017: 21) pitävät vanhemman tärkeimpänä tehtävänä pysyä tietoisena lapsen käyttämästä digitaalisesta mediasta ja sen määrästä. Tässä korostuu vanhemman oma suhde mediankäyttöön. Vanhempien liiallinen TV:n tai puhelimen katsominen voi vaikuttaa lapsen kanssa käytävään vuorovaikutukseen negatiivisesti: Vanhemmat, jotka katsovat usein näyttöä, ovat vähemmän katsekontaktissa ja puhuvat vähemmän lapsensa kanssa. (Niemitalo-Haapola & Haapala & Ukkola 2020: 9–14.)

Vanhempien on tiedostettava, paljonko he itse käyttävät mediaa sekä millaisissa tilanteissa. Jos lapsi näkee, että aikuinen on jatkuvasti laitteen ääressä, ei hän itsekään motivoitu laitteen käytön rajoitukseen.

5.3 Ruutuaika

Ruutuaikasuosituksukset eivät ole niin mustavalkoisia kuin ennen on ajateltu. Ruutuaikaa miettiessä tuleekin pohtia päivän muuta sisältöä. Jos lapsen päivä on tasapainossa, ei

median käytöstä tulisi syntyä ongelmaa, kunhan aika ruudun ääressä pidetään laadukkaana. Mediankäytön suosituksilla, sekä sen aiheuttamilla hyödyillä ja haitoilla on selkeä ero alle 2 ja 3–5-vuotiaiden välillä.

Mannerheimin lastensuojeluliitto käyttää WHO:n (World Health Organization) virallisia suosituksia ruutuajasta. Alle 2-vuotiaille yleinen suositus on se, että digitaalista mediaa ei käytettäisi ollenkaan, poissulkien vanhempien kanssa käyttö (esim. videopuhelut). Sopiva ruutu-aika 2–4-vuotiaalle on alle tunti laadukasta mediankäyttöä päivässä. THL:n suositusten mukaan, kouluikäisille alle kaksi tuntia päivässä riittää. (Sopiva ruutu-aika 2024.) Tässä tulee huomioida, että alle viisivuotiaalle ei mediankäyttö olisi osa päivärutiinia. Arjessa tulee myös panostaa täysin mediattomiin hetkiin (Ponti 2023: 188).

Kielenkehitykseen voi vaikuttaa negatiivisesti se, jos aika ruudun ääressä vähentää lasten ja heidän vanhempiansa välisen vuorovaikutuksen määrää ja laatua. Toisaalta ruutuajan aloittaminen myöhemmässä iässä tarjoaa tiettyjä etuja, ja videoiden ominaisuudet, sisältö sekä yhdessä katsominen vaikuttavat positiivisesti kielen kehitykseen. (Muppalla & Vuppalapati & Reddy Pulliahgaru & Sreenivasulu 2023.)

6 Mediankäytön vaikutukset

Kutscher toteaa kirjassaan (2017: 12–13) ettei mediankäyttö itsessään ole hyvää tai huonoa. Kutscher löytää internetin käytöstä rajattomasti mahdollisuuksia. Esimerkiksi uutisten ja monipuolisen tiedon saavutettavuus, luovuus ja taidemuodot. Internet tarjoaa mahdollisuuden löytää ihmisiä, joilla on samoja mielenkiinnon kohteita, ympäri maailmaa. Samalla se toimii myös välineenä pysyä yhteydessä läheisiin, jotka asuvat kaukana. Lapsen mediankäytön vaikutuksia arvioidessa tulee aina huomioida hänen sen hetkinen kehitysvaiheensa ja ikäperustansa. Tekemässämme oppaassa, tuomme vaikutuksia näkyviin vanhemmille, jotta he pystyvät omalla toiminnallaan ja ohjauksellaan vaikuttamaan lapsen median käyttöön ja monilukutaitoon hyödyllisesti.

6.1 Mediankäytön hyödyt

Pelien pelaaminen voi tuoda lapsia yhteen, edistää sosiaalista kanssakäymistä ja edistää lasten sosiaalisia taitoja. Digitaalisten medialaitteiden käyttö voi motivoida lasta oppimaan erilaisia taitoja kuten kielellisiä ja kognitiivisia taitoja: kuuntelua, luokittelua, laskemista ja yhdistelyä. Muun muassa puheterapeutit käyttävät digitaalisia laitteita lapsen

motivoimiseen. Lapset voivat oppia mediaa käyttämällä myös muita kieliä. Digitaalisilla medialaitteilla lapsia voidaan motivoida harjoittelemaan jotain tiettyä aihetta tai asiaa.

Laakso sekä ynnä muut (2021: 5–7) muistuttavat kiinnittämään huomiota pelien ja sovellusten valintaan, jotta digitaaliset alustat ovat yksilöllisesti kehitystä tukevia. Lapsi voi digitaalista laitetta käyttäessään hyödyntää sovelluksia, joissa tehdään esimerkiksi musiikkia tai videoita. Tällaisten luovien menetelmien on todettu tukevan lasten kielen oppimista, kognitiivista kehitystä sekä hienomotoriikkaa, luovuutta ja ongelmanratkaisutaitoja (Sergeff & Huttunen & Koivula 2020: 330; Hadders-Algra 2020: 274). Kutscher (2017: 64) lainaa Guernsey Lisan vuoden 2012 tutkimusta, joka kertoo 3–5-vuotiaiden laadukkaiden ohjelmien katsomisella olevan hyödyllisiä vaikutuksia kielellisiin, sosiaaliin taitoihin sekä kouluvalmiuksiin. Nämä taidot voivat kestää jopa aikuisikään saakka (Kutscher 2017: 64).

Lahikainen Anja-Riitta, Mälkiä Tiina ja Repo Katja (2015: 11) ovat tehneet teoksen media lapsiperheessä- kirjan osana suomen akatemian tutkimusprojektia vuonna 2010–2014. Tutkimuksen aiheena oli ”media, perheen vuorovaikutus ja lasten hyvinvointi”. Sen tavoitteena oli lisätä tietämystä lasten ja nuorten median käytön muutoksista ja perhe elämän arkivuorovaikutuksen mediavälittyneisyydestä. Lahikainen ym. (2015: 22, 33) kertovat, että medialaitteet tarjoavat mahdollisuuden olla yhteydessä läheisiin, jotka eivät ole välittömässä läheisyydessä. Media onkin monipuolistanut suhteita tarjoamalla vaihtoehtoisen kanavan yhteyden luomiseksi. Niinistö Hannan ynnä muiden (2006: 27) mukaan median seuraaminen yhdessä vanhemman kanssa voi tarjota yhteisen jaetun kokemuksen sekä arvokasta aikaa yhdessäoloon.

Median kautta opimme itsestämme, ympäristöstämme ja maailmasta, jossa elämme. Media tarjoaa runsaasti samaistumisen kohteita, roolimalleja sekä tilaa tunteiden ilmaisulle. Laaja-alainen median käyttö antaa monipuolisen ja moniarvoisen kuvan maailmasta. (Niinistö ym. 2006: 26.)

6.2 Mediankäytön haitat

Alle 2-vuotiaiden digitaalisen median käytöllä ei ole todistettuja hyötyjä, päinvastoin. Se saattaa olla jopa tuhoisaa lapsen kielenkehitykselle, kognitiolle ja keskittymiselle. Opettavaisten ohjelmien katsomisesta (esim. Sesame Street) ei myöskään ole löydetty hyötyjä tai haittoja (Kutscher 2017: 63). Alle 2-vuotiaiden kognitiivinen kehitys ei ole niin edistynyt, että he pystyisivät käsittelemään ja ymmärtämään näytöltä saamiaan tie-

toja (Kutscher 2017: 63; Niemitalo-Haapola ym. 2020: 9–14). Ruudussa näkyvällä kuvalla ei ole merkitystä lapselle, ellei siihen liitetä ikätasoista selitystä. Ilman tällaista selitystä lapsi ei ymmärrä median sisältöä.

Kutscher lainaa kirjassaan (2017: 63) Dimitri A. Christakisen 2009 vuoden tutkimusta, jossa tuli ilmi, että alle 2- vuotiaille median käytöstä ei ole mitään hyötyä. Christakis kertoo ihmisen aivojen koon kolminkertaistuvan ensimmäisten elinvuosien aikana. On siis monta syytä olla huolissaan varhaislapsuudessa median ääressä käytetyn ajan takia, Christakis kirjoittaa. (Kutscher 2017: 63.) Hänen mukaansa se ei ole ainut syy mikä pitää ottaa huomioon lasten median käytöstä, vaan tärkeää on seurata, millaista mediaa lapsi katsoo. Huomio on kiinnitettävä siihen, onko kuvat nopeasti vaihtuvia ja puhutaanko mediassa nopeasti. Christakis mainitsee tutkimuksessaan, ettei median käytöstä ole hyötyä alle kaksivuotiaille myöskään opetusmielessä. Lapset oppivat paremmin puhetta ollessaan vuorovaikutuksessa toisen ihmisen kanssa. (Kutscher 2017: 63.)

Sugiyama Mika ym. (2023: 307) osoittavat, että lasten liiallinen median käyttö vaikuttaa heikentävästi pienten lasten neurokehitykseen, kommunikaatiotaitoihin ja päivittäisiin elämäntaitoihin, jotka kattavat henkilökohtaiset ja yhteisölliset taidot. Sugiyaman ynnä muiden (2023: 308) mukaan heikommat kommunikaatiotaidot ovat suoraan yhteydessä kahden vuoden iän aikaiseen runsaaseen mediankäyttöön.

Median liiallinen käyttö voi aiheuttaa somaattisia vaivoja. Lapsilla oireina on kuvailtu selkäkipuja, päänsärkyä, aggressiivisuutta sekä ruokailutapojen huonontumista. Kutscher (2017: 43) tarkastelee teoksessaan David Smahelin, Michelle Wrightin ja Martina Cernikovan tutkimusta lasten näkökulmia digitaalisen median käytöstä. Tutkimukseen oli osallistunut 368 lasta, yhdeksästä eri Euroopan maasta. Osallistujat olivat kertoneet tutkimuksessa digitaalisen median aiheuttavan aggressiivisuutta. Kutscher (2017: 43) oli saanut omassa kyselyssään samanlaista palautetta lasten vanhemmilta. Vanhemmat olivat kertoneet aggressiivisen käyttäytymisen ilmenevän jo 30 minuutin teknologian käytön jälkeen.

Aiheeseen Kutscher (2017: 42) lisää Joan-Charles Surisin, Christina Akren, Claire Piguétin, Anne-Emmanuelle Ambresin, Grégoire Zimmermannin ja Andre Berchtoldin 2014 tutkimuksessa ilmi tulleita tuloksia internetin liikakäytön vaikutuksista. Surisin ym. tutkimuksessa tuli esille yhteys digitaalisen median käytön ja heikentyneen unen laadun välille. Kutscher (2017: 42) kertoo 3076 sveitsiläisen lapsen, joilla on ollut ongelmallinen suhde internetin käytön kanssa, osallistuneen kyselyyn. Tällaisilla henkilöillä oli todennäköisemmin uniongelmia, kuin kohtuullisesti internettiä käyttävällä lapsilla.

Näytön valo saattaa häiritä aivojen melatoniinituotantoa, jolloin digitaalisen laitteen käyttö voi vaikuttaa unen laatuun. Melatoniini on luonnollinen hormoni, joka ohjeistaa aivoja käymään nukkumaan (Kutscher 2017: 42.) Tutkimuksessa tulee ilmi myös selkäkipujen ja päänsärkyjen olevan yhteyksissä uniongelmiin.

Joillekin lapsille mediankäyttö voi aiheuttaa pelkoa, ahdistusta ja huolituloja. Näiden tunteiden aiheuttajana on usein lapsen kognitiivinen epäkypsyys, joka määrittelee kokemusten tulkintaa. Vaikka lapsi ymmärtää tarinan kuvitteellisuuden, hänelle voi tulla turvattomuuden tunnetta ja hän voi ahdistua siitä. Median sisällön ollessa epäsopivaa, voi se aiheuttaa erilaisia pelkotoiloja ja vaikuttaa väärentävästi myös lapsen omaan minäkuvaansa. Esimerkiksi väkivalta tai pornograafinen sisältö voi muokata lapsen kuvaa kasvuympäristönsä turvallisuudesta tai rakkaudesta ja kiintymyksestä (Valkonen 2018: 23; Korhonen 2010: 12–20; Lahikainen 2015: 32).

Korhonen Piian (2010:12) tekstistä voi päätellä, että hallitsematon mediankäyttö voi aiheuttaa lapselle monen kaltaisia ongelmia. Liikunta jää vähäiseksi ja fyysinen kunto laskee. Jos perheenjäsenet käyttävät paljon media laitteita yksin, perheen yhtenäinen aika sekä perheensisäinen sosiaalinen vuorovaikutus vähenee. Turtuminen väkivaltaan ja yleinen passiivisuus ovat median käytön erityisen huolestuttavia kielteisiä vaikutuksia lapsiin.

Mediankäytön on todettu lisäävän riskejä tapaturmille: Pienemmällä tv:n päälle putoaminen on aiheuttanut vakavia vammoja, jopa kuolemia. Vaaratilanteita on aiheuttanut myös viestittely liikenteessä. Jalankulkijoille on sattunut autoilijoita enemmän puhelinikäytöstä johtuvia tapaturmia. Science daily julkaisi University at Buffalon tutkimuksen, jossa tuli ilmi päivystyskäyntien kolminkertaistuneen vuosien 2004–2010 välillä. Noin kymmenestä tuhannesta jalankulkijan vahingosta 10 % johtui puhelimen käytöstä. (Kutscher 2017: 43–44.)

7 Kehittämistehtävä

7.1 Tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyömme kehittämistehtävänä oli tuottaa opas, jonka avulla kielivähemmistöperheet saisivat mediankäytön hyödyistä ja haitoista tietoa sekä vinkkejä turvalliseen median käyttöön. Herättelemme myös vanhempia pohtimaan omaa rooliaan lapselleen mediankäyttäjänä.

Oppaan idea lähti työelämäkumppanin INY:n käytännön tilanteista, jossa tarve saada heidän asiakasperheilleen tietoa digitaalisten medialaitteiden käytöstä alle 6-vuotiailla lapsilla tuli ilmi. INY ehdotti opiskelijaa tekemään opinnäytetyön heidän kanssaan yhteistyössä, jotta asiakkaat saisivat tiedon. Oppaan tarkoituksena on tarjota perustietoa vanhemmille heidän lastensa mediankäyttöön liittyen. Oppaasta oli tarkoitus tulla lyhyt, jotta se olisi hyvä lukea tilanteissa, jossa joutuu odottelemaan tms. Tästä lähti oppaan suunnittelu.

7.2 Kohderyhmä

Oppaan kohderyhmä on vanhemmat joilla on alle kouluikäisiä lapsia, eikä heillä ole edeltävää tietoa mediankäytön vaikutuksista, tai sitä on rajallisesti. Opas sopii kuitenkin kaikenlaiselle väestölle, jotka ovat asiasta kiinnostuneita. Oppaan arabiaksi käännettyä versiota voi käyttää henkilöt, jotka kieltä osaavat. INY:n asiakkaita emme ottaneet mukaan oppaan suunnitteluprosessiin koska koimme, että tarve on ollut lähtöisin työelämäkumppanin sekä opiskelijan huomiosta. Sosionomin työssä vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on yksi tärkeä työote. Siksi lähdimme suunnittelemaan opasta, joka on suoraan vanhemmille tehty.

Varhaiskasvatuksen ympäristöön lähdimme opasta suunnittelemaan niin, että varhaiskasvatuksen sosionomi pystyy ottamaan oppaan mukaan perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön tiedon antajana sekä puheenaiheen herättelijänä. Oppaamme antaa mahdollisuuden dialogiseen keskusteluun, jossa molemmat osapuolet ymmärtävät mistä aiheesta keskustellaan. Opas tarjoaa turvallisen mediankäytön vinkkejä vanhemmille sekä tietoa ymmärtääkseen vuorovaikutuksen tärkeyttä lapsen kasvussa ja kehityksessä.

7.3 Menetelmät

Oppaan teoriaosuus koostuu vuorovaikutuksen, kielellisen kehityksen ja mediakasvatuksen teorioista. Sosiaalipedagogisen näkökulman otimme teorian tietoon mukaan myös, jotta ammattilaisten näkökulma ja perustelut tiedon valitsemiselle tulisi ilmi. Lastensuojelulakia (417/2007) luimme myös, jotta pystymme perustelemaan, miksi vanhempien on hyvä asettaa lapselleen rajoja mediankäytön suhteen. Oppaan otsikot pyrimme pitämään lyhyinä, selkeinä ja informatiivisina. Me kirjoitimme oppaaseen ohjeet selkosuomella ja työelämäkumppani käänsi oppaaseen ne kohderyhmän äidinkielelle arabiaksi.

7.4 Sisältö ja rakenne

Oppaan otsikot valikoituivat tarkasti harkiten teoriasta nousevasta tiedosta. Mietimme, mikä olisi kohderyhmälle tärkeintä sekä mistä he saavat parhaan mahdollisen hyödyn ajatellen lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Näin pystyisimme myös hyödyntämään opasta varhaiskasvatuksen sosionomin työssä, jotta voimme tuoda perheille tietoa median hyödyistä ja haitoista.

Kerromme oppaassa lukijalle, mitä kaikkea media on. Se voi olla videoita, musiikkia, kirjoja tai sosiaalisen median kanavia (Mustola & Rissanen 2013: 306; Noppari 2014: 5). Laitoimme oppaaseen kuvan erilaisista sosiaalisen median kanavien symboleista. Herättelemme oppaan käyttäjää pohtimaan mitä kaikkea media oikein on. Digitaalinen media on nyky maailmassa arkipäivää aikuisille (Mustola & Koivula 2022: Luku 20. Monilukutaito), joten herättelemme heitä kertomalla mitä kaikkea digitaalinen media sisältää. Perheille uutena tietona voi tulla tieto siitä, kuinka laaja käsite media on.

Ohjaamme lukijaa laadukkaaseen mediankäyttöön. On tärkeää, että vanhemmat ymmärtävät lapsen jokapäiväisen mediankäytön vaikutukset. Kerromme ajankohtaiset ruutuaikasuositukset. (Ponti 2023: 188; Sopiva ruutuaika 2024). Ohjaamme aikuista käyttämään mediaa yhdessä lapsen kanssa. Aikuinen valitsee, mitä lapsi katsoo ja laitteeltaan seuraa (Kutscher 2017: 75–78; Lahikainen 2015: 28). Aikuisen on tärkeää myös huolehtia sopivista ikärajoituksista. Kannustamme vanhempaa keskustelemaan lapsen kanssa avoimesti siitä, mitä hän laitteellaan tekee ja katsoo.

Kerromme mitä hyötyjä laadukkaalla mediankäytöllä voi olla. Pelien pelaaminen muiden lasten kanssa voi auttaa lapsia ystävystymään ja parantamaan heidän sosiaalisia taitojaan. Mediankäyttö voi houkuttaa lasta oppimaan kieliä, laskemista ja lukemista. Laadukkaat oppimispelit voivat valmistaa lapsen kouluvalmiuksia. Pelien pelaaminen edistää lapsen hienomotorisia ja kognitiivisia taitoja, kuten sorminäppäryyttä ja ongelmanratkaisukykyä (Kutscher 2017: 64; Niemitalo-Haapola ym. 2020: 9–14; Hadders-Algra 2020: 273). Mediankäytön hyötyjä pohdimme niin, että perheet saavat ymmärrystä mihin kaikkeen lapsen kehitykseen hyvä ja laadukas mediankäyttö voi vaikuttaa (Kutscher 2017: 12–13). Olemme ottaneet myös huomioon varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan ja miten siinä digitaalisella medialla voidaan motivoida lasta oppimaan.

Listaamme eksessiivisen mediankäytön haittoja. Liiallinen mediankäyttö voi heikentää lapsen muistia ja keskittymiskykyä. Liiallinen mediankäyttö ja laitteen parissa pitkiä aikoja istuminen voi aiheuttaa lapselle erilaisia kipuja, aggressiivisuutta ja ongelmia syömisessä. Näytöstä tuleva valo voi häiritä unentuloa ja näin ollen aiheuttaa uniongelmiä (Kutscher 2017: 42–44). Tähän voi myös vaikuttaa lapsen mahdollisesti hänelle sopimaton sisältö, joka voi aiheuttaa ahdistusta, painajaisia ja pelkotiiloja (Korhonen 2010: 12–20; Lahikainen ym. 2015: 31–32; Valkonen 2018: 23). Liiallinen mediankäyttö vähentää liikuntaa ja perheen yhteistä aikaa, jos perheen sisällä jokainen käyttää mediaa liikaa (Korhonen 2010: 12). Mediankäyttö voi aiheuttaa vaaratilanteita, esimerkiksi television lapsen päälle putoaminen tai tilanteet liikenteessä, joissa lapsi katsoo puhelimeen kävellessään (Kutscher 2017: 44).

Listasimme oppaassamme ikäraajat, joista vanhemmat voivat hyötyä valitessaan lapsen käyttämää mediaa. Käytimme Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (2024) kuvaa ikärajoista, jossa on selkeät kuvat ja selitys niille alla. Tässä mainitsemme, että on tärkeää, että vanhempi seuraa lapsen sovellusten, median ja videoiden ikärajoituksia, jotta mediankäyttö pysyy mahdollisimman turvallisena. Koimme tämän aspektin tärkeänä näyttää vanhemmille kuvana, jotta he saisivat täyden ymmärryksen median sisällöistä. Kuvassa käytetyt ikärajoitukset ovat valtakunnallisesti käytössä.

Oppaassa tuomme ilmi, että mediankäyttöä tulee rajata ajallisesti sekä laadullisesti. Tämän mainitsemme siksi, että lapset eivät itse ole kykeneviä ymmärtämään mediankäytön seurauksia, kuten sen vaikutuksia uneen tai siihen syntyvää riippuvuutta (Lahikainen ym. 2015: 31–32). Mediankäyttö pysyy turvallisena silloin, kun vanhempi pitää huolen ikärajoista, sisällöstä ja siitä, että lapsi ei jää näytön ääreen yksin pitkiksi ajoiksi.

Seuraavassa osiossa esitämme kysymyksiä suoraan vanhemmille. Haastamme heitä ajattelemaan juurisyytä siihen, miksi he haluavat, että heidän lapsensa käyttää mediaa. Onko tarkoituksena se, että lapsi oppii jotain? Vai onko se vanhemmalle hetki saada omaa aikaa. Kerromme vanhemmille, että hän on lapsilleen tärkeä esimerkki (Kutscher 2017: 75–78, Lahikainen 2015: 38; Irisvik & Utriainen 2017: 21). Ohjaamme vanhempia viettämään aikaa lapsensa kanssa sekä keskustelemaan mediankäytöstä (Opetushallitus 2022: 50). Kannustamme vanhempia pelaamaan lapsen kanssa, jotta he voivat kehittää välistään vuorovaikutusta.

Annamme vinkkejä vanhemmille siitä, miten he voivat yhdessä lapsen kanssa opetella käyttämään mediaa ja medialaitetta. Kannustamme vanhempaa lukemaan digitaalista

kirjaa lapsen kanssa, liikkumaan jumppavideon tahdissa, katsomaan interaktiivista tarinaa ja luomaan taidetta. Ehdotamme, että sateisen päivän varalle he voivat tehdä virtuaaliretken esimerkiksi museoon. Vanhemman ja lapsen yhteinen kokemus medialaitteen käytöstä vahvistaa heidän välistään vuorovaikutusta ja tuo samalla osallisuuden tunteen (Laakso ym. 2021: 3–9). Lapsi saa myös kokemusta siitä, millaista mediankäyttö voi olla parhaimmillaan: tiedon etsimistä ja oppimaan oppimista. Siten lapsi oppii käyttämään digitaalista mediaa hyödyksi. (Opetushallitus 2022: 28; Salomaa 2024: 50.)

Muistutamme vanhemmille, että lapselle on tärkeää saada leikkiä ja oppia ilman että hän tekee sen ruudun takaa. Tasapaino arkisten aktiviteettien ja median välillä takaa sen, että lapsesta kasvaa osaava ja onnellinen lapsi. Lapsella on oikeus lapsuuteen (Lastensuojelulaki 417/2007).

Tarjoamme suomenkielisiä sivuja, kuten Mannerheimin lastensuojeluliiton, mediakasvatusseuran ja kansallisen audiovisuaalisen instituutin sivut. Valitsimme nämä sivut niiden laadun, sekä Irakin arabiankielisten mediaoppaiden löytymisen vaikeuden takia. Näin pystymme varmistamaan, että asiakasperheet saavat oikeaa tietoa median käytöstä.

7.5 Käytännön toteutus

Teoriaosuuden jälkeen, teimme oppaasta kaksi erilaista prototyyppiä Canva- ilmaissovelluksella keväällä 2024, jotka kirjoitimme selkosuomeksi. Lähetimme nämä versiot oppaasta INY:lle, josta he saivat valita mieluisimman. Lähetimme myös tyhjän oppaan INY:lle, jotta he voisivat tehdä käännöstyön suoraan siihen. Tämä ei kuitenkaan onnistunut, vaan saimme käännöstyön erillisenä Word-tiedostona. Alkuvaiheessa ajattelimme, että he kääntäisivät oppaan myös kurdi-soranin kielelle, mutta heidän aikatauluhaasteiden myötä, luovuimme tästä. Valmiit oppaat tulevat olemaan selkosuomeksi sekä INY:n kääntämänä Irakin arabiaksi. Syyskuun puolella välissä saimme käännetyt versiot takaisin ja lähdimme työstämään käännöstä opaspohjaan. Valmis opinnäytetyö ja opas lähetetään Theseukseen sekä työelämäkumppanille INY:lle.

8 Arviointi

Oppaasta tehtiin kaksi eri versiota, jotka molemmat lähetettiin INY:lle sähköpostitse. He saivat valita heidän mielestään sopivamman pohjan, jonka perusteella aloimme kerää-

mään oppaaseen tietoa mediakasvatuksesta. Palautetta saimme myös oppaaseen keräämästämme tiedosta. Hyvänä työelämäkumppani INY piti sitä, että herättelimme vanhempia pohtimaan omaa median käyttöä. Hyvänä pidettiin myös sitä, että vertailimme hyötyjä ja haittoja digitaalisen median käytöstä, jotta vanhemmat ymmärtävät myös minkälaisia vaikutuksia median käytöllä on lapselle ja lapsen kehitykselle. INY pyysi palautetta antaessaan, että mainitsisimme INY:n käännöstyön tekijänä sekä mainitsemaan yleisesti suoratoistopalvelut ja poistamaan sanan Netflix mikä meillä oppaassa oli mainittuna.

Oletusajatuksena oli, että opasta lukevalla ei ole ollut edeltävää tietoa digitaalisesta mediasta vaan että he aloittavat perusasioista. Oppaan tavoitteena on ollut ohjata alle kouluikäisten vanhempia tietoiseen mediankäyttöön sekä edistää heidän monilukutaitoansa. Monilukutaito on yksi osa varhaiskasvatusta, joten oppaan tarkoituksena onkin ohjata perheitä toimimaan kotona. Opinnäytetyössämme olemme ottaneet huomioon vuorovaikutuksen sekä kielellisen kehityksen, joiden myötä kannustamme vanhempia enemmän yhteisiin vuorovaikutushetkiin lasten kanssa. Olemme perustelleet annetut vinkit niin, että ne tukevat lapsen vuorovaikutusta sekä kielellistä kehitystä. Nämä kaikki huomiot, joita pidimme tärkeinä lukiessamme teoritietoa, saimme mielestämme hyvin nostettua oppaassa tiivistettynä selkosuomeksi esille.

Oppaan käännöksistä sopiessamme, mietimme, että teemmekö yhden oppaan, joka on selkosuomeksi ja sisältää käännöksen arabiaksi. Päädyimme yhdessä työelämäkumppanin kanssa siihen tulokseen, että me tarjoamme heille oppaan selkosuomeksi ja he kääntävät sen arabian kielelle. Näin syntyi Median käyttöopas arabiaksi. Oppaan ulkomuotoa ja tekstejä pohdimme myös, että olisiko tekstien (suomi – arabia) pitänyt olla vierekkäin, jotta samalla olisimme voineet tuoda kielitietoutta perheille. Oppaan tilanpuutteen vuoksi päädyimme tekemään vain selkosuomen sekä arabinkielisen oppaan. Oppaasta tehtiin PDF-versio, jota INY halutessaan voi tulostaa omakustanteisesti perheille.

Työelämäkumppanin tekemä käännöstyö olikin yllätykseksemme vaikea liittää tehtyyn pohjaan. Tämän muokkaamiseen ja oppaan rakentamiseen meni paljon aikaa, jotta saimme tekstit sopimaan oppaaseen. Edellä mainitusta syystä, oppaan ulkomuoto muuttui hieman INY:n valitsemasta vaihtoehdosta. Pohdimmekin jälkeinpäin, olisiko ollut parempi tehdä käännöstyö ensin ja sen jälkeen rakentaa opas, niin että tekstit olisivat siihen paremmin sopineet?

Suomenkielisestä oppaasta kerättiin palautetta myös kahdesta varhaiskasvatuksen ympäristöstä. Palautteet olivat positiivisia, oppaasta löytyi tarpeellinen tieto ja se oli heidän mielestään sopivan lyhyt ja ytimekäs. Opas oli työntekijöiden mielestä visuaalisesti miellyttävä. Kehitettävää palautetta saimme hieman perustelujen lisäämisellä oppaaseen ja lähteet mukaan oppaan loppuun. Kuitenkin opinnäytetyön lukiessa varhaiskasvatuksen ammattilaiset saivat tarvitseman tiedon ja perustelut miksi tieto X on tuotu oppaaseen. Korjasimme saamamme palautteen mukaan lähteet oppaaseen.

Kävimme Irakin naisten yhdistyksessä suomen kielen alkeiskurssilla esittelemässä kehitysvaiheessa olevasta oppaasta suomenkielistä versiota. Osallistujia kurssilla oli noin 15 ja kaikkia yhdistävä tekijä oli suomen kielen taidon harjoittelu. Meidät ohjattiin esittelemään opasta kurssin loppupuolella ja meidän esityksemme alkuvaiheessa kurssin osallistujat kertoivat haluavansa pitää tauon. Esitystä jäi kuuntelemaan noin kahdeksan henkilöä. Osa oli todella kiinnostuneita kuuntelemaan ja eräs ryhmäläinen tulkki meidän puheemme ja oppaamme sisällön muille somalian kielellä. Saimmekin palautetta osallistujilta, että somaliankieliselle oppaalle löytyisi innokkaita lukijoita. Asiakkaat toivoivat paperiversiota suomenkielisestä oppaasta. Kysyessämme heiltä, että olisivatko he kiinnostuneita lukemaan arabiankielisen oppaan, he suosivat suomenkielistä.

Käyntimme lopuksi sovimme INY:n työntekijän kanssa oppaaseen liittämämme esipuheen kääntämisestä, joka tapahtui samana päivänä. Esitystä pitäessämme huomasimme oppaassa olevan kirjoitusvirheitä sekä hieman toistoa asioista, jotka olivat meiltä jääneet huomaamatta. Muokkasimme opasta huomioiden pohjalta. Opas olisi enää viimeistelyä sekä hienosäätöä vaille valmis lähetettäväksi INY:lle. Tämän jälkeen opas julkaistaisiin INY:n sosiaalisen median kanavissa ja nettisivuilla, kun heidän aika-aulunsa sen sallii. Tämä toimii virallisena julkaisuna, lisäämme sen myös Theseukseen opinnäytetyön lisäksi, jotta jatkokäyttö mahdollistuu myös muille tahoille.

9 Pohdinta

Työnjako ryhmän kesken oli sovittu niin, että jokainen osallistuu opinnäytetyön kirjoittamiseen tasa-arvoisesti. Tästä pidimme huolen käyttämällä eri värejä opinnäytetyön työstämisen vaiheissa. Pidimme viikoittaisia tapaamisia sekä keskustelimme aineistoista ja muista aiheeseen liittyvistä asioista aktiivisesti. Keskustelimme kirjoitetuista teksteistä yhdessä, niin että kaikki tietävät mitä jokainen kirjoittanut on tekstissään tarkoittanut, ja mikä on ollut asian pointtina. Keväällä tapaamiset tapahtuivat pääsääntöisesti

etäyhteyksin, satunnaisesti jatkoimme koululla oppituntien jälkeen opinnäytetyön työstämistä. Kesän jälkeen tapaamiset jatkuivat viikoittain. Viestisovelluksen (WhatsApp) kautta kirjoitimme itseä pohdituttavia kysymyksiä, joihin kaikki pyrkivät vastaamaan. Viikoittaiset tapaamiset sovittiin yhdessä kaikille sopiviksi, jotta pääsimme jokainen osallistumaan niihin. Kesto näillä tapaamisilla on ollut 1.5 h- 4 h kerralla.

Koululta saimme tukea opinnäytetyön kirjoittamiseen ennalta sovituisissa tapaamisissa. Aina näiden tapaamisten jälkeen edistimme opinnäytetyötä palautteen mukaan. Opinnäytetyön otsikointiin olemme yrittäneet kiinnittää paljon huomiota, jotta se olisi tiivis, selkeä ja ohjaisi aiheeseen. Viimeisellä opinnäytetyön seminaarissa opponoinnissa tuli hyviä huomioita kirjoitukseemme liittyen, jotka pyrimme huomioimaan lopullisessa tekstissä.

Teoriapohjaa rakentaessamme huomasimme, että mediankäyttöä käsitellessä esille nousee vuorovaikutus, kielellinen kehittyminen ja mediakasvatus. Teoriaosuutta rajoitessamme pidimme koko ajan mielessä, ettei tämä voi olla liian laaja, vaan meidän täytyy rajata aiheet, jotka päätämme nostaa esille. Päätimme siis rakentaa näiden esille nousseiden käsitteiden ympärille median käyttöopasta kielivähemmistö perheille, joka ohjaa heitä hyvään ja laadukkaaseen digitaalisen mediankäyttöön.

Ammatillista kasvua tapahtui teorian tietoa lukiessamme ja kirjoittaessamme. Koemme pystyvämme perustelemaan vuorovaikutuksen merkitystä ja tärkeyttä muun muassa lapsen kielelliseen kehitykseen. Teorian tieto vahvisti jo olemassa olevaa tietoutta asiasta. Varhaiskasvatus ympäristössä laadukkaasti toteutettuna mediakasvatus kehittää enemmistökieltä, kun taas kotona käytyjen vuorovaikutustilanteiden tuloksena lapsen oma äidinkieli kehittyy. Perustelujen kautta pystymme kielivähemmistö perheitä ohjaamaan puhumaan omalla äidinkielellään lapselleen. Saimme tärkeää tietoa median käyttämiseen ja perheiden tukemiseen mediakasvattajina, jotta pystymme perustelemaan median hyötyjä ja haittoja tarvittaessa. Saimme teoriapohjasta myös paljon ideoita laitteen parissa käytettävän ajan rajoittamiseen, sekä siihen, mitä laitteella voi tehdä yhdessä.

Vuorovaikutuksen tärkeyttä ei voi siis mielestämme kiistää. Alati muuttuvassa maailmassa ja digitalisaation kasvaessa, on hyvä kuitenkin tiedostaa yllä mainitut asiat ja muistaa, että median kasvaessa se tarjoaa monia mahdollisuuksia kuin myös haasteita. Maailma on muuttunut paljon, ja vähitellen nykyhetken tuloksia median vaikutuksista diginatiiveihin alkaa näkymään.

Haastavaa tässä opinnäytetyössä oli pohtia mediankäytön hyötyjä ja haittoja sekä saada niistä tasapainoinen kokonaisuus. Tällä hetkellä vasta nähdään medialaitteiden todelliset haitat ihmisissä, kun aikaa on digitalisaation alkamisesta kulunut. Tiedon löytämisessä on käytetty monia luotettavia lähteitä ja tutkimuksia aiheeseen liittyen.

Halusimme tehdä lyhyen oppaan, jossa asiat mainitaan mahdollisimman ytimekkäästi, mutta kuitenkin mitään tärkeää pois jättämättä. Hyödyt ja haitat pyrimme muotoilemaan niin, että perheet ymmärtäisivät, miten voisivat yhdessä harjoitella digitaalisen median käyttöä, jotta lapsi saisi siitä mahdollisimman paljon hyötyä isommaksi kasvaessaan, mutta myös niin että vanhemmat ymmärtävät sen riskit ja haitat. Tarkoituksena oli, että oppaassa olisi mahdollisimman vähän sivuja, jotta sen lukija voisi lukea sen esimerkiksi INY:n odotushuoneessa tai sen saadessaan hän ei vaipuisi sivujen määrästä epätoivoon. Tarkoituksena oli herätellä vanhempaa reflektoimaan kysymyksiä omaan elämäänsä, sen jälkeen etsimään lisää tietoa esimerkiksi oppaan lopussa olevista sivustoista.

Jatkoa oppaalle voisi kehittää niin, että pääsisimme pitämään oppaan julkistamistilaisuuden työelämäkumppanin tiloihin, jotta perheet oikeasti kiinnostuisivat oppaasta ja mahdollisesti lukisivat sen myös, jos se tulisi suoraan tekijöiltä käteen. Tämä voi kuitenkin tuoda työelämäkumppanille kustannuksia, jos opasta tulostettaisiin useita kappaleita. Sähköiselle oppaalle voisi tehdä myös QR-koodin, joka veisi suoraan oppaaseen sähköisessä muodossa, josta perheet voisivat sitä lukea. Pohdimme myös oppaan viemistä varhaiskasvatuksen yksiköihin, joista kielivähemmistöperheet voisivat sitä lukea itsenäisesti, vaikka päiväkotiryhmän tiloissa tai QR-koodin kautta omalta puhelimeltaan. Vielä pidemmälle vietynä ideana voisi olla varhaiskasvatuksen työntekijöille oppaan esittelemistä ja perustelua sille, miksi oppaassa käytyt asiat ovat tärkeitä.

Prototyypin esittämisen jälkeen saimme asiakkaiden toimesta jatkokehitysideaksi oppaan kääntämisen somalian kielelle. INY:n asiakkaina on paljon myös somaliperheitä, jotka voivat myös hyötyä tällaisesta oppaasta. Yleisesti ottaen tällainen opas olisi helppo kääntää lähes mille kielelle tahansa, koska se on todella lyhyt ja selkeä. Oppaan julkaisua varten järjestettävään tilaisuuteen ihanteellisinta olisi, jos se järjestettäisiin asiakkaille, jotka kuuluvat kohderyhmään (alle 6-vuotiaiden lasten vanhemmat). Näin varmistaisimme sen, että osallistujat olisivat kiinnostuneet aiheesta.

Prototyyppiä esittäessä ryhmälle sen esittäminen selkosuomeksi toi haasteita. Kyseisen ryhmän suomen kielen osaamistaso vaihteli todella paljon. Joku saattoi ymmärtää kaiken, kysyä täydentäviä kysymyksiä ja kääntää muille, kun taas toinen ei ymmärtänyt

aihetta. INY:n tiloissa vierailun kautta koimme aidon kohtaamisen oppaamme mahdollisten tulevien käyttäjien kanssa.

Olisi ollut mukavaa saada enemmän palautetta suoraan INY:n asiakkailta. Kuten edellä on mainittu, esittelytilaisuudessa aikataulu oli tiukka, joten palautteen saamiseen ei jäänyt aikaa. Lisäksi asiakkaiden suomen kielen taito on vielä alkuvaiheessa, joten palautteen antaminen saattaa olla heille haastavaa. Varsinkin monikulttuurisella varhaiskasvatuksen kentällä esiintyy usein tilanteita, joissa asiakkaiden äänen esille saaminen on haastavaa, eikä heidän osallisuutensa aina näy selkeästi muun muassa kielen haasteen vuoksi. Miten tulevaisuudessa voisimme varmistaa, että asiakkaiden ääni tulee kuulluksi tasavertaisesti?

Nivalan ja Ryytäsen (2019: 196) mukaan toimijuuden ja osallisuuden tukemisen työotteessa erilaisten toiminnallisten osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen on oleellista, jotta asiakas pystyy osallistumaan. Kun kasvavaa pidetään oman kasvunsa aktiivisena toimijana eikä pelkästään passiivisena kasvatuksen kohteena, kasvatussuhteessa osallistumisen periaate toteutuu. Toki emme voi pakottaa asiakkaita väkisin osallistuttamaan toimintoihin. Asiakkailta on myös oikeus olla osallistumatta toimintaan eli valitsematta ja käyttämättä oppaamme. Meidän roolimme pitäisi olla rinnalla kulkija eikä tekninen toteuttaja, joka kontrolloi ja muokkaa asiakkaan käyttämistä sekä toimintaa. Tällainen empiirisanalyttinen sosiaalipedagogiikan suuntaus on nykyaikana välttävä (Nivala & Ryytinen 2024: 90).

Talentian (2022) mukaan yksi sosionomin osaamisalueista on tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Toimintaa kehittämällä ja innovoimalla uutta sosionomi luo asiakkaille mahdollisuuksia kehittää arjenhallintataitojaan, edistää hyvinvointiaan ja osallistua yhteiskuntaan tasavertaisesti. Opinnäytetyön kautta olemme päässeet kokemaan osittain tätä käytännössä.

Lähteet

Arvola, Outi 2021. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuus ja oppiminen mahdollistuvat leikissä. Turku: Turun Ammattikorkeakoulu. <<https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/view/112790/66348>>. Viitattu 27.10.2024.

Charfe, Lowis & Gardner, Ali 2019. Social Pedagogy and Social Work. SAGE publications, Limited. ProQuest Ebook Central. E-kirja. Viitattu 27.10.2024.

Eerola-Pennanen, Paula & Vuorisalo, Mari & Raittila, Raija 2022. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula (toim.) 2022. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Luku 1. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Grönholm, Pauliina 2018. Mediakasvatusta ja moninaisuutta. Teoksessa Puska, Maija (toim.). Mediametkaa! Osa 10- Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Jyväskylä: PS-kustannus. 42–47.

Hadders-Algra, Mijna 2020. Interactive media use and early childhood development. *Jornal de Pediatria (Rio J)*. 2020; 96(3): 273–275. <<https://www.scielo.br/j/jped/a/yBTYX4TT7LtvH5dTTPKnTrg/?format=pdf&lang=en>>. Viitattu 2.6.2024.

Honko, Mari & Mustonen, Sanna 2021. Lisää taitoja ja mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen: tavoitteena tasa-arvoisempi ja kielitietoisempi varhaiskasvatus. *Journal of Early Childhood Education Research*, 10(2), 28–44. <<https://journal.fi/jecer/article/view/114155/67354>>. Viitattu 30.10.2024.

INy ry 2024. Irakin naisten yhdistys ry. <<https://www.iny.fi/>>. Viitattu 1.6.2024.

Irisvik, Satu & Utriainen, Jenni 2017. Kuinka kasvattaa diginatiivi. Helsinki: S&S.

Jakonen, Teppo & Siivonen, Miiko & Jauni, Heidi 2023. Virtuaalisuus ja videovälitteisyys kielenoppimisympäristöjen muokkaajana. Teoksessa Pitkänen-Huhta, Anne & Mård-Miettinen, Karita & Nikula Tarja. Kielikoulutus mukana muutoksessa, nro 16. 223–241. AFinLA-teema. Julkaistu 1.12.2023.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2024. Ikäraajat. <<https://kavi.fi/ikarajat/>>. Viitattu 27.10.2024.

Koivula, Merja, Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen Paula. 2022 Johdanto: Varhaiskasvatus valloittaa Teoksessa Koivula, Merja, Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen Paula Valloittava varhaiskasvatus: oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Vastapaino 2022. E-kirja.

Korhonen, Merja 2006. 3. Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Karila, Kirsti & Alasuutari, Maarit & Hännikäinen, Maritta & Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.). Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 51–69.

Korhonen, Piia 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, Marjo (toim.). Mediakasvatuksen käsikirja. UNIpress. 9–32.

Kutscher, Martin L 2017. DIGITAL KIDS- How to Balance Screen Time, and Why it Matters. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Laakso, Minna & Nylund, Annette & Kautto, Anna & Kanto, Laura & Tolonen, Anna-Kaisa 2021. 3–9. Kieli, leikki ja pelillisuus kehittymisen välineinä. Puheen ja kielen tutkimuksen päivät. Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistyksen julkaisuja 53. Helsinki. <<https://www.puhejakieli.fi/sites/puhejakieli.fi/files/kielileikkijapelillisuus2021open.pdf>>. Viitattu 21.4.2024.

Lahikainen, Anja-Riitta & Mäkiä, Tiina & Repo, Katja 2015. Media lapsiperheessä. Tampere: Vastapaino.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070417>>. Viitattu 14.9.2024.

Luukka, Minna-Riitta 2019. Tekstien lukijasta ja kirjoittajasta monilukutaituriksi. Teoksessa Harmanen, Minna (toim.) & Hartikainen, Mikko (toim.). Monilukutaitoa oppimassa. Helsinki: Opetushallitus. 32–39.

Maryville University 2020. What Is Digital Media? All You Need to Know About This Booming Industry. Blogipostaus 4.3.2020. <<https://online.maryville.edu/blog/what-is-digital-media/>>. Viitattu 15.9.2024.

Mertala, Pekka 2021. Monilukutaito varhaiskasvatuksessa: Abstrakti käsite ja konkreettista kasvatusta. Monilukutaidon aika. 6–7. Varhaiskasvatuksen opettajien liitto. <<https://www.vol.fi/monilukutaito-varhaiskasvatuksessa-abstrakti-kasite-ja-konkreettista-kasvatusta/>>. Viitattu 27.10.2024.

Muppalla, Sudheer Kumar & Vuppalapati, Sravya & Reddy Pulliahgaru, Apeksha & Sreenivasulu, Himabindu 2023. Effects of Excessive Screen Time on Child Development: An Updated Review and Strategies for Management. Curëus 2023–06, Vol.15 (6), p.e40608-e40608. Julkaistu 18.6.2023. <<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10353947/#REF1>>. Viitattu 10.9.2024.

Mustola, Marleena & Koivula, Merja 2018. Monilukutaito. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula (toim.). Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 315–322.

Mustola, Marleena & Koivula, Merja 2022. Monilukutaito. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula. Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Luku 20. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Mustola, Marleena & Rissanen, Mari-Jatta 2018. Mediaympäristö. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula (toim.). Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino. 306–314.

Mård-Miettinen, Karita & Hansell, Katri & Kvist, Maria 2023. Kaksikielinen varhaiskasvatus toisen kielen oppimisen ympäristönä. Teoksessa Pitkänen-Huhta, Anne, Mård-Miettinen, Karita & Nikula Tarja. Kielikoulutus mukana muutoksessa, nro 16, 141–162. AFinLA-teema. Julkaistu 1.12.2023. <file:///C:/Users/35840/Downloads/126171-Artikkelin%20teksti-314168-1-10-20231128.pdf>. Viitattu 30.10.2024.

Niemitalo-Haapola, Elina & Haapala, Sini & Ukkola, Soile (toim.) 2020. Lapsen kielenkehitys- vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. PS-Kustannus. Keuruu.

Niinistö, Hanna (toim.) & Ruhala, Anu (toim.) & Henriksson, Annika & Pentikäinen, Leena 2006. Mediametkaa! - Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry.

Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. E-kirja. Helsinki: Gaudeamus.

Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna 2024. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillistä yhteiskuntaa ja kestävä elämää. Helsinki: Gaudeamus.

Noppari, Elina 2014. Mobiilimuksut. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos. Osa 3. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampereen yliopisto.

Nummenmaa, Anna Raija 2006. 1. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa Karila, Kirsti & Alasuutari, Maarit & Hännikäinen, Maritta & Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.). Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf>. Viitattu 20.9.2024.

Paavola, Leila 2023. Varhainen vanhempi-lapsi – vuorovaikutus kielellisen kehityksen perustana. Teoksessa Kanto, Laura & Toivola, Minnaleena & Martikainen, Anu & Savolainen, Irina & Vastamäki, Essi. Kieli elämän eri vaiheissa- Näkökulmia kielen moninaisuuteen. Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistyksen julkaisu 55. 22–33.

Paavola-Ruotsalainen, Leila & Rantalainen, Katariina 2020. Varhaiset vuorovaikutustaidot. Teoksessa Niemitalo-Haapola, Elina & Haapala, Sini & Ukkola, Soile (toim.). Lapsen kielenkehitys - Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. Jyväskylä: PS-kustannus. 17–36.

Ponti, Michelle 2023. Screen time and preschool children: Promoting health and development in a digital world. Paediatrics & Child Health, Volume 28, Issue 3, June 2023. Julkaistu 16.5.2023. 184–192. <<https://doi.org/10.1093/pch/pxac125>>. Viitattu 15.09.2024.

Pöntinen, Susanna & Rätty-Záborszky, Sinikka & Kontkanen, Sini 2023. Varhaiskasvatuksessa luodaan laaja-alainen ja vahva pohja lasten digitaalisen osaamisen kehittymiseen. Teoksessa Havu-Nuutinen, Sari & Korhonen, Riitta & Rouvinen, Ritva. Tutkimuksesta ja kokemuksesta vahvuutta varhaiskasvatukseen. E-kirja. Joensuu/ Kuopio: Itä-Suomen yliopisto. 52–70.

Salomaa, Saara 2024. Kohti tietoisempaa ja tavoitteellisempaa mediakasvatusta: Mediakasvatus osana varhaiskasvatuksen opettajien työtä ja koulutusta. *Kasvatus ja Aika*, 18(1). 50-56. <<https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/141130/91530>>. Luettu 29.4.2024.

Sarén, Sirpa 2021. *Tulevaisuustaidot varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Otava.

Silvén, Maarit 2006. Mitä varhainen vuorovaikutus ja 2-vuotiaan kielitaito kertovat kehityksen jatkumosta? *Puhe ja kieli*, 26(2), 115–122. <<https://journal.fi/pk/article/view/6657/5434>>. Viitattu 15.5.2024.

Sintonen, Sara 2018. Lintu lensi oksalle, lauloi niitä näitä. Monilukutaito mediakasvatuksessa. Teoksessa Puska, Maija (toim.). *Mediametkaa! Osa 10- Mediakasvatuksen parhaat käytännöt*. Jyväskylä: PS-kustannus. 12–18.

Sintonen, Sara 2018. Mediakasvatus varhaisvuosina: mukaan dynaamiseen esittämisen virtaan? Teoksessa Willman, Veera (toim.). *Mediakasvatuksen käsikirja*. Helsinki: UNIpress. 81–97.

Sergejeff, Ulla & Huttunen, Kerttu & Koivula, Merja 2020 *Lapsi digitaalisessa maailmassa*. Teoksessa Niemitalo-Haapola, Elina & Haapala, Sini & Ukkola, Soile (toim.). *Lapsen kielenkehitys*. Keuruu: PS-kustannus.

Soini, Anne & Sääkslahti Arja, 2022. Fyysinen aktiivisuus lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula. 2022. *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Luku 7. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Sopiva ruutu-aika 2024. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. <<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/hyvinvointia-digijassassa/sopiva-ruutu-aika/>>. Viitattu 24.10.2024.

Sugiyama, Mika & Tsuchiya, Kenji J & Okubo, Yusuke & Rahman, Mohammad Shafiur & Uchiyama, Satoshi & Harada, Taeko & Iwabuchi, Toshiki & Okumura, Akemi & Nakayasu, Chikako & Amma, Yuko & Suzuki, Haruka & Takahashi, Nagahide & Kinsella-Kammerer, Barbara & Nomura, Yoko & Itoh, Hiroaki & Nishimura, Tomoko 2023. Outdoor Play as a Mitigating factor in the Association Between Screen Time for Young and Neurodevelopmental Outcomes. *JAMA Pediatrics*. 2023; 177(3):303–310. <<https://jamanetwork.com/journals/jamapediatrics/fullarticle/2800738>>. Viitattu 30.10.2024

Talentia 2022. *Sosionomit varhaiskasvatuksessa. Opas työntekijälle ja työnantajalle*. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. <<https://talentia.lukusali.fi/index.html#/reader/65df0eb0-80b2-11ef-ab15-00155d64030a>>. Viitattu 26.10.2024.

Turja, Leena & Vuorisalo, Mari 2022. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessä. Teoksessa Koivula, Merja & Siippainen, Anna & Eerola-Pennanen, Paula. 2022.

Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Luku 2. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Viitattu 29.10.2024

Turtiainen, Kati & Hiitola, Johanna 2015. Varhaisen tuen palvelut maahanmuuttajataustaisille perheille. Ammattilaisten ja perheiden kokemuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. 68/2015. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74942/TEMjul_68_2015_web_17112015.pdf>. Viitattu 12.5.2024.

Valkonen, Satu 2018. Mediakulttuuriin kasvattaminen. Teoksessa Puska, Maija (toim.). Mediametkaa! Osa 10- Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Jyväskylä: PS-kustannus. 20–27.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>>. Viitattu 14.10.2024.

MEDIAOPAS

Lapsiperheille

Yhteistyössä Irakin Naisten Yhdistyksen kanssa

ESIPUHE

Tällä oppaalla saat tietoa lapsen median käytön hyödyistä ja haitoista. Kerromme lapsen turvallisesta mediankäytöstä ja annamme vinkkejä miten voitte käyttää digitaalista mediaa yhdessä.

MITÄ MEDIA ON?

VIDEOT

PELIT

SOVELLUKSET

TELEVISIO

KIRJAT, RADIO
YMS

MEDIAN KÄYTTÖ

Aikuinen
valitsee
mitä lapsi
katsoo ja
seuraa

Alle
kaksi
vuotiaalle:
ei pelejä
tai videoita.

Puhu ja
keskustele
lapsesi
kanssa siitä
mitä hän
katsoo.

Aikuinen
varmistaa,
että lapsen
käyttämä
media sopii
hänen
ikäiselleen!

Yli 2-vuotiaalle
digitaalista
mediaa
yksi tunti
päivässä
aikuisen
kanssa.

HYÖDYT HYÖDYT

Pelien pelaaminen voi auttaa lapsia ystävystymään ja parantamaan heidän sosiaalisia taitojaan.

Media voi houkutella lasta oppimaan kieliä, laskemista ja lukemista.

Laadukkaat pelit voivat valmistaa lasta koulua varten.

Pelien pelaaminen edistää sorminäppäryyttä ja ongelmanratkaisutaitoja.

HAITAT HAITAT

Alle 2-vuotiaille mediankäyttö ei ole hyödyllistä ja voi haitata kehitystä.

Liiallinen digitaalisen median käyttö voi heikentää lapsen muistia ja keskittymistä.

Liiallinen mediankäyttö voi aiheuttaa lapsille selkäkipuja, päänsärkyä, aggressiivisuutta ja huonoja ruokailutapoja. Näytön valo voi häiritä unta. Sopimaton sisältö voi aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta.

Mediankäyttö voi lisätä vaaratilanteita: television päälle putoaminen tai liikenteessä puhelimeen katsominen.

IKÄRAJAT

Sallittu
kaikenikäisille

Sallittu
yli 7-vuotiaille

Sallittu
yli 12-vuotiaille

Sallittu
yli 16-vuotiaille

Kielletty
alle 18-vuotiailta

Tillåtet för
alla åldrar

Sisältää
väkivaltaa

Sisältää
seksiä

Voi aiheuttaa
ahdistusta

Sisältää
päihteiden käyttöä

Muista seurata lapsesi
sovellusten, median ja
videoiden ikärajoituksia.

Näin mediankäyttö pysyy
turvallisena!

Turvallinen median käyttö

Mediankäyttöä on hyvä rajata
ajallisesti ja laadullisesti.

Lapset eivät aina ymmärrä
mediankäytön seurauksia, kuten
unen häiriintymistä tai
riippuvuutta.

Mediankäyttö on turvallista silloin,
kun vanhempi pitää huolen
ikärajoista, median sisällöstä ja
siitä, että lapsi ei vietä pitkiä aikoja
yksin medialaitteen parissa.

VANHEMMILLE

Miksi lapsesi käyttää mediaa?
Haluatko, että hän oppii jotain, vai
tarvitsetko omaa aikaa?

Vanhempana olet esimerkki lapsellesi.

Vietä aikaa lapsesi kanssa ja keskustele
mediankäytöstä.

Osallistu lapsen peleihin mukaan, se lisää
sosiaalisen vuorovaikutuksen laatua.

VINKKEJÄ

MEDIAN KÄYTTÖÖN LAPSEN KANSSA

YHTEISET JUMPPAVIDEOT

Liikkukaa yhdessä

INTERAKTIIVISET TARINAT

Katsokaa yhdessä tarinoita joissa voitte valita tarinankulun (esim. suoratoistopalvelut)

KIRJAN LUKEMINEN

Lukekaa tai katselkaa kirjaa puhelimelta yhdessä

TAIDE

Piirtäkää, maalatkää ja ottakaa kuvia ja videoita eri sovelluksien avulla.

RETKI MUSEOON

Tehkää virtuaaliretki museoon

LAPSUUS ON AINUTLAATUINEN

Lapsen on tärkeä saada leikkiä ja oppia ilman liiallista ruutuaikaa.

Tasapaino median ja muiden aktiviteettien välillä auttaa heitä kasvamaan osaaviksi ja onnelliksi.

Lapsella on oikeus lapsuuteen.

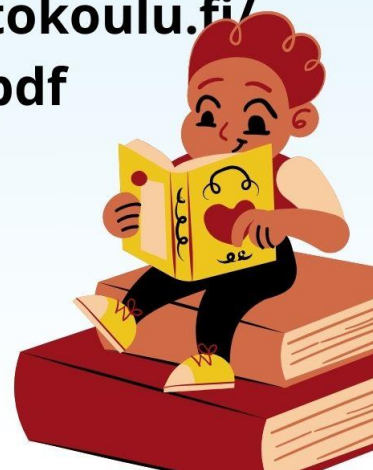

RESURSSEJA

Mannerheimin
lastensuojeluliitto
<https://www.mll.fi/mediakasvatus/>

Mediakasvatusseura
<https://mediakasvatus.fi/digiperhe/2020/04/miten-tukea-lapsen-myonteista-median-kayttoa/>

Kansallinen audiovisuaalinen
instituutti (Kavi)
<https://www.mediataitokoulu.fi/lapsetjamedia.pdf>

<lähteet>

Kutscher, Martin L. 2017. Digital Kids- How to Balance Screen time and why it matters. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Lahikainen, A-R, Mäkiä T. & Repo, K. 2015. Media lapsiperheessä.

Lastensuojelulaki 417/2007

Mustola, M. & Rissanen, M-J. 2022. Monilukutaito sekä mediaympäristö. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. Valloittava varhaiskasvatus . Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
Opetushallitus

دليل لاستخدام الأطفال للوسائط الرقمية

ينفذ بالتعاون مع جمعية المرأة العراقية

مقدمة

من خلال هذا الدليل، سوف تحصل على معلومات حول فوائد ومضار استخدام الطفل للوسائط. سنخبرك عن الاستخدام الآمن للوسائط من جانب الطفل ونقدم لك نصائح حول كيفية استخدام الوسائط الرقمية معًا

ما هو كل شيء عن وسائل التواصل؟

فيديو

ألعاب

تلفزيون

التطبيقات

الكتب والراديو الخ.

استخدام وسائل التواصل

للأطفال دون سن 5 سنوات، ساعة واحدة من وسائل التواصل يوميًا مع شخص بالغ

يتأكد الشخص البالغ من أن الوسائط التي يستخدمها الطفل مناسبة لعمره.

للأطفال أقل من عامين: لا توجد ألعاب أو مقاطع فيديو!

يختار البالغ ما يشاهده الطفل ويتبعه.

اسأل الطفل عما يشاهده وناقشه معه.

فوائد استخدام وسائل التواصل

يمكن أن تساعد ممارسة الألعاب للأطفال على تكوين صداقات وتحسين مهاراتهم الاجتماعية.

يمكن لوسائل التواصل أن تجذب الطفل لتعلم اللغات والحساب والقراءة.

يمكن للألعاب عالية الجودة إعداد الطفل للمدرسة.

ممارسة الألعاب تعزز براعة الأصابع والقدرة على حل المشكلات.

عيوب استخدام وسائل التواصل

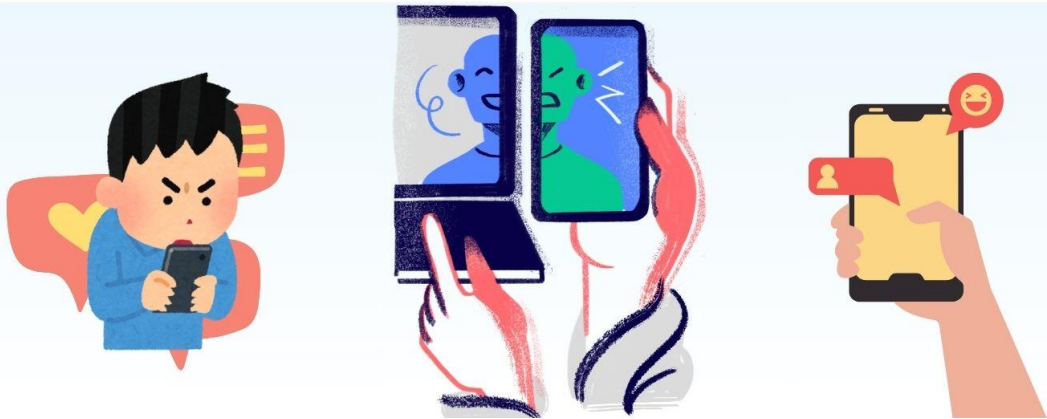

بالنسبة للأطفال الذين تقل أعمارهم عن عامين، فإن استخدام وسائل التواصل ليس مفيدًا ويمكن أن يعيق نموهم. الاستخدام المفرط للوسائط يمكن أن يضعف ذاكرة الأطفال وتركيزهم.

الاستخدام المفرط لوسائل التواصل يمكن أن يسبب آلام الظهر والصداع والعدوانية وعادات الأكل السيئة لدى الأطفال. يمكن لضوء الشاشة أن يزعج النوم. المحتوى غير المناسب يمكن أن يسبب الخوف والقلق.

الاستخدام المفرط لوسائل التواصل يقلل من ممارسة الرياضة ومن وقت العائلة معًا.

يمكن أن يؤدي استخدام وسائل التواصل إلى زيادة المواقع الخطيرة: مثل السقوط على سطح التلفزيون، أو النظر إلى الهاتف في حركة المرور.

حدود العمر

مسموح به
لجميع الأعمار

Tillåtet för
alla åldrar

مسموح به
لأكثر من 7 سنوات

يحتوي
على العنف

مسموح
لعمر فوق 12 سنة

يشمل
الجنس

مسموح لمن
هم فوق 16 سنة

يمكن أن يسبب
القلق

ممنوع
لأقل من 18 سنة

يشمل استخدام المواد

تذكر أن تتبع القيود العمرية
لتطبيقات والوسائط ومقاطع
الفيديو الخاصة بطفلك.

بهذه الطريقة يظل استخدام
الوسائط آمناً!

الاستخدام الآمن للوسائط

من الجيد الحد من استخدام الوسائط مؤقتًا ونوعياً.
الأطفال لا يفهمون دائماً
عواقب استخدام وسائل التواصل ، مثل
اضطراب النوم أو الإدمان.

يكون استخدام الوسائط آمناً عندما
عندما يعتني أحد الوالدين بالحدود العمرية ومحتوى الوسائط وما إلى ذلك،
أن لا يقضي الطفل فترات طويلة بمفرده
مع جهاز الوسائط.

للآباء والأمهات

لماذا يستخدم طفلك الوسائط؟
هل تريده أن يتعلم شيئاً ما أم أنك بحاجة إلى وقتك الخاص؟
كوالد، أنت مثال لطفلك.

اقض وقتاً مع طفلك وناقش معه استخدام الوسائط.
المشاركة في ألعاب الطفل، فهي تزيد من جودة التفاعل الاجتماعي.

نصائح لاستخدام الوسائط مع الطفل

قراءة كتاب

اقرأ أو شاهد كتابًا على هاتفك معًا.

فيديوهات رياضية مشتركة

التحرك معًا!

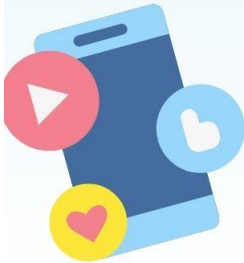
قصص تفاعلية

مشاهدة القصص معًا،
حيث يمكنك اختيار تدفق القصة.

مثل خدمات البث

فن

ارسم، لون، التقط الصور
ومقاطع الفيديو باستخدام تطبيق مختلف

رحلة إلى المتحف

في يوم ممطر، افعل ذلك
رحلة افتراضية إلى المتحف

الطفولة فريدة من نوعها

من المهم أن يكون الطفل قادرًا على اللعب والتعلم دون قضاء وقت طويل أمام الشاشات.

التوازن بين وسائل التواصل والأنشطة الأخرى يساعدهم على النمو بكفاءة وسعادة.

للطفل الحق في الطفولة.

الموارد:

Mannerheimin
lastensuojeluliitto

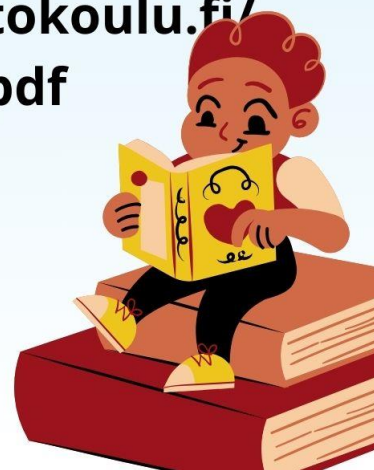
<https://www.mll.fi/mediakasvatus/>

Mediakasvatusseura

<https://mediakasvatus.fi/digiperhe/2020/04/miten-tukea-lapsen-myonteista-median-kayttoa/>

Kansallinen audiovisuaalinen
instituutti (Kavi)

<https://www.mediataitokoulu.fi/lapsetjamedia.pdf>

مصادر

Kutscher, Martin L. 2017. Digital Kids- How to Balance Screen time and why it matters. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.

Lahikainen, A-R, Mäkiä T. & Repo, K. 2015. Media lapsiperheessä.

Lastensuojelulaki 417/2007

Mustola, M. & Rissanen, M-J. 2022. Monilukutaito sekä mediaympäristö. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. Valloittava varhaiskasvatus . Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus